

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA VE VOLEBNÍCH
PROGRAMECH POLITICKÝCH STRAN V JIHOČESKÉM
KRAJI**

Autor práce: Adéla Vávrová

Studijní obor: Bezpečnostně právní studia ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Dr. Mgr. Lubomíru Pánovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	05
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	06
2 VOLEBNÍ PRÁVO A VOLEBNÍ SYSTÉMY	08
2.1 Volební právo	08
2.2 Volební systémy	10
2.2.1 Většinový systém	12
2.2.2 Systém poměrného zastoupení	13
2.2.3 Smíšený volební systém	16
3 SYSTÉM ORGANIZACE A PRŮBĚH VOLEB V ČESKÉ REPUBLICCE	18
3.1 Zakotvení voleb v ústavním pořádku České republiky a v zákoně	18
3.2 Obecná ustanovení a organizace voleb do Parlamentu ČR	19
3.2.1 Vyhlášení, den voleb a seznam voličů	19
3.2.2 Volební okrsky, volební kraje a volební obvody	21
3.2.3 Volební orgány a volební kampaň	21
3.2.4 Navrhování, registrace kandidátů a zánik mandátu	22
3.2.5 Zásady, způsob hlasování a zjišťování výsledků voleb	26
3.2.6 Předčasné volby, opakované volby, doplňovací volby	36
3.3 Soudní přezkoumání	37
4 PRŮBĚH A VÝSLEDKY VOLEB V JIHOČESKÉM KRAJI	39
5 BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA VE VOLEBNÍCH PROGRAMECH POLITICKÝCH STRAN V JIHOČESKÉM KRAJI	42
5.1 Česká strana sociálně demokratická, ČSSD	44
5.2 Občanská demokratická strana, ODS	46
5.3 Komunistická strana Čech a Moravy, KSČM	48
5.4 Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová	50
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
PŘÍLOHY	57
ABSTRAKT	62
ABSTRACT	63

ÚVOD

Téma bakalářské práce, bezpečnostní politika ve volebních programech politických stran v Jihočeském kraji, mě oslovilo hned ze dvou důvodů, a to z důvodu zajímavosti a touhy o pochopení principů fungování volebních systémů a bezpečnostní politiky. Jedná se o téma, které je, vzhledem ke své obsáhlosti, pochopitelně obtížné pojednat v rozsahu práce, požadovaném v rámci metodiky pro tvorbu bakalářských prací.

Úvodem je nutné poznamenat, že vycházíme z faktu, že Česká republika je demokratickým státem. Nedílnou součástí demokracie jsou samozřejmě svobodné volby, které jsou výrazem konvenční formy politické participace občanů na správě věcí veřejných. Jelikož jsme občané České republiky, máme podle mého názoru morální povinnost účastnit se voleb. Touto účastí ve volbách jako voliči vyjadřujeme svou spokojenost nebo nespokojenost s aktuální politickou situací, jakož i svou představu o dalším politickém a ekonomickém směřování naší země v dlouhodobějším časovém horizontu. Ve svém důsledku tak prostřednictvím naší účasti (či neúčasti) ve volbách zajišťujeme posléze i pravidelnou obměnu vládnoucích struktur. Tak svou volbou máme možnost přímo nebo nepřímo zasáhnout do chodu státu. V České republice probíhají volby na základě všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasování. Jde o volby na úrovni celostátní, krajské a komunální. Od roku 2004 se jedná i o volby evropské, neboť Česká republika patří mezi země Evropské unie. Z toho plyne, že občané ČR mohou volit do Parlamentu ČR (tj. Poslanecké sněmovny, Senátu), do krajských a obecních zastupitelstev, a také do Evropského parlamentu.

V rámci předvolebního boje oslovují jednotlivé politické strany své voliče prostřednictvím různým způsobem prezentovaného volebního programu. Uvedené volební programy si tvoří každá politická strana sama. Jejich nedílnou součástí je také představa dané politické strany o otázkách budoucí bezpečnostní politiky, stejně jako hodnocení současné bezpečnostní situace. Je třeba dodat, že pod pojmem bezpečnostní politika rozumíme souhrn opatření a kroků vedoucí k prevenci a eliminaci hrozeb a z nich plynoucích rizik, které mají za úkol zajistit vnitřní a vnější bezpečnost, obranu a ochranu občanů a státu. Zmiňovaná bezpečnostní politika je prováděna navzájem provázanými, rovnocennými a soudržnými politikami. K nim se řadí politika zahraniční, obranná politika, dále hospodářská politika, stejně jako politika vnitřní bezpečnosti a politika veřejné informovanosti.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ve své bakalářské práci se snažím vysvětlit obecné pojmy voleb, principy volebního práva a částečně charakterizovat jednotlivé volební systémy. Jedná se o přehled základních informací, týkající se volebního práva a představení možných volebních systémů. Toto téma bude podrobně popsáno již na začátku bakalářské práce, jelikož je třeba si uvědomit, že Česká republika je demokratická země, která se vyznačuje právem volit.

Třetí část práce bude pojednávat o využívaném systému organizace a průběhu voleb do Parlamentu ČR. Pod tímto názvem se rozumí soubor všech právních norem, které upravují vztahy vznikající při organizaci, přípravě a provádění voleb, zjišťování a kontrole jejich výsledků, jinak též volební právo v objektivním smyslu. Jedná se o obsáhlou kapitolu s podrobnějším popsáním veškerých náležitostí týkajících se obecných ustanovení a organizací voleb do Parlamentu ČR. Do této kapitoly jsem zařadila také soudní přezkoumání, jelikož návrh na neplatnost voleb či hlasování a neplatnost volby kandidáta je oprávněn podat navrhovatel, jestliže má zato, že došlo k porušení ustanovení volebního zákona takovým způsobem, které mohlo ovlivnit výsledky hlasování. Zmiňuji se také o možnosti podání návrhu na neplatnost hlasování v krajských volbách, v případě senátních volbách.

Ve čtvrté části se budu zabývat průběhem a výsledkem voleb za rok 2006 a průběhem voleb za rok 2009 do Poslanecké sněmovny Parlamentu České Republiky. Volby v demokratickém státě jsou především svobodné a spravedlivé. Je však nutno podotknout, že předvolební kampaně stran jsou často ze stran novinářů označovány jako nečistá a velice tvrdá hra o moc ve státě. Tyto kampaně doprovázejí aféry lídrů politických stran, billboardy zesměšňující proti strany a vynaložené nemalé peněžní prostředky na zviditelnění se.

V páté části představím problematiku bezpečnosti, kterou lze členit podle různých kritérií. Jako první z nich bych pro potřeby této práce chtěla uplatit dělení na bezpečnost vnější a vnitřní. Zatímco vnější bezpečnost státu a jeho občanů je definována a zajišťována v oblasti zahraničí politiky a obrany státu - tedy rezorty ministerstva zahraničních věcí a ministerstva obrany, je zajištění vnitřní bezpečnosti v první řadě úkolem rezortu ministerstva vnitra, policie České republiky a ministerstva spravedlnosti. Všechny tyto složky, k nimž je třeba připočítat i tajné služby - zahraniční Úřad pro zahraniční styky a informace UZSI a vnitřní Bezpečnostní informační služba BIS - působí na celostátní úrovni, přičemž pochopitelně řeší otázky zajištění

bezpečnosti v konkrétní situaci jednotlivých Vyšších samosprávných celků - tedy krajů České republiky, jak to odpovídá správnímu a územnímu členění České republiky. Dále do této kapitoly zahrnu čtyři politické strany, které jsou zastoupeny v zastupitelstvu Jihočeského kraje a představím jejich volební program do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pro rok 2006 až 2010 s důrazem na jejich bezpečnostní politiku. V následné analýze vysvětlím, že politické strany se zabírají stejnými otázkami společenské bezpečnosti, které garantují ve svých politických programech.

2 VOLEBNÍ PRÁVO A VOLEBNÍ SYSTÉMY

2.1 VOLEBNÍ PRÁVO

„Pojem volební právo má dvojí význam: jednak se jím chápe v objektivním smyslu souhrn norem upravujících volby (volební právo jako volební institut), a jako jedno s významných subjektivních práv. V tomto smyslu chápané volební právo se dělí na aktivní (právo volit) a na pasivní (právo být volen)“.¹

Základním prvkem voleb je především princip výběru, který je neoddělitelnou součástí každé volby. Jelikož volba bez výběru není volbou v pravém slova smyslu. Ve většině demokratických zemí je právo volit, nikoliv povinnost. Druhým hlavním volebním principem je princip většiny. Jelikož většina existuje pouze tam, kde nachází i menšina. Proto je hlasování prostředkem nejen k výběru, ale také k zajištění většiny a menšiny. Kdo vládne, nikoliv jak se vládne, určuje většinový princip. Druhou stránkou tohoto principu je ochrana menšin. Z toho vyplývá, že demokracie a právní stát neznámá svévolnou vládu většin nad menšinami, ale naopak chrání menšiny proti bezpráví a tyranii.

Principy volebního práva:

a) Všeobecnost

Hlavním principem volebního práva je všeobecnost, kdy rozsah všeobecnosti voleb určuje, velikost okruhu možných voličů, tzn. kandidátů, kteří mohou být z účasti na volbách vyloučeni. Všeobecnost má dva aspekty. Jedná se o překážky výkonu **aktivního volebního práva**, a dále pak o překážky **pasivního volebního práva**. Je nutné odlišit překážky výkonu volebního práva od samého práva volit a být volen. Až na výjimky mají právo volit a být voleni pouze občané státu. Pokud se jedná o výkon volebního práva, vystupují jako limitující faktory překážka věku, nezpůsobilost k právním úkonům a ochrana zdraví. Tyto omezení vesměs stanovují všechny státy Evropské unie shodně. Je ale možné, že se maximálně liší věková hranice pro účast na volbách, kdy spodní hranice pro aktivní volební právo je nejméně 18 let věku a pro pasivní volební právo bývá zpravidla vyšší.

Každý občan České republiky má aktivní volební právo, tedy právo volit, přičemž musel dosáhnout nejméně 18 let věku alespoň ve druhý den voleb (čl. 18 odst.

¹ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 4. vyd. Praha : Prospektrum, 2002, s. 124.

3 Ústavy a § 1 odst. 7 volebního zákona). Omezení tohoto práva není v souladu s čl. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen Listiny) přípustné, jelikož „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování. Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod“.² Zákon je oprávněn blíže specifikovat podmínky pro výkon práva. O těchto podmínkách se hovoří v § 2, kdy překážkami ve výkonu volebního práva jsou zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu a zbavení způsobilosti k právním úkonům.

Právo být volen, tedy pasivní volební právo je u našich Parlamentních voleb stanoveno následovně. Každý volič může být zvolen poslancem, pokud alespoň druhý den voleb dosáhl věku nejméně 21 let a ve dnech voleb u něho není překážka ve výkonu volebního práva spočívající ve zbavení způsobilosti k právním úkonům (čl. 19 odst. 1 Ústavy a § 25 volebního zákona). Dále pak může být každý volič zvolen senátorem, pokud alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 40 let a ve dnech voleb u něho není překážka ve výkonu volebního práva spočívající ve zbavení způsobilosti k právním úkonům (čl. 19 odst. 2 Ústavy a § 57 volebního zákona).

b) rovnost

Zásada rovnosti je stěžejním faktorem, který ovládá úpravu volebního práva ve všech demokratických zemích. Princip rovnosti volebního práva plyne z postulátu rovnosti všech lidí před zákonem, který se postupně vyvinul z přeměny států feudálních na státy dnešní. Všichni lidé jsou si před zákonem rovni, to je základním legitimačním kritériem všech současných demokratických států. Tedy rovnost volebního práva znamená stejný počet hlasů pro každého voliče a stejnou váhu každého odevzdaného hlasu. Je bohužel nemožné zajistit využitelnost všech hlasů a jejich nepropadnutí. Zabezpečení rovnosti volebního práva je dáno povinnostmi, že voliči nesmějí být zapsáni ve více volebních seznamech. Mezi faktory, které mají schopnost narušit rovnost volebního práva patří například uzavírací klauzule, systém použitý pro přepočítání zbytkových hlasů (volební aritmetika) volební obvody nestejně velké z hlediska počtu

² Usnesení předsednictva ČNR 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny Základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky [online], čl. 3. odst. 1), 2), 3). [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/>>.

voličů v nich žijících (volební geometrie) a další. V České republice je rovnost volebního práva zajištěna zejména v čl. 21 Listiny, kde je uvedeno, že občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.

c) přímost

„Přímé volební právo znamená, že občan nevolí ani volitele, ani delegáty, kteří by teprve zvolili poslance (senátory), ale volí bezprostředně. Nepřímé volby se v naší historii uskutečnily např. v roce 1945 u volby Prozatímního národního shromáždění; v habsburské monarchii bylo do r. 1873 nepřímé voleno říšské zastupitelstvo. Vzhledem k tomu, že volební právo je přímé, musí každý volič hlasovat osobně, zastoupení není přípustné (§ 19 odst. 1 volebního zákona)“.³

Ve volebním zákonodárství České republiky je tato volební zásada uplatněna s určitými problémy, které s sebou nutně přináší systém poměrného zastoupení při volbách do Poslanecké sněmovny. Volič se rozhoduje mezi kandidáty na kandidátní listině, která uvádí všechny kandidující kandidáty. Avšak by si měl uvědomit, že jeho volba bude započítána i jiným kandidátům z této listiny. Obdobně toto platí i při volbách komunálních. V senátních volbách tyto problémy s ohledem na většinový systém odpadají.

d) tajnost

„Tajné hlasování znamená teoretické zamezení tomu aby kdokoliv zjišťoval jak kdo volil a tím volebním výsledkem manipuloval. Poprvé se tajné volby uskutečnily ve Francii v roce 1789. Ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku se tajné volby prosadily až v roce 1872, o deset let později se začaly užívat i v USA“.⁴

Český volební zákon v § 19a vymezil způsob hlasování a povinnost tajného hlasování. Volič musí po obdržení úřední obálky, popřípadě hlasovacích lístků využít prostor určený pro úpravu hlasovacích lístků. Voliči, který se neodebral do tohoto prostoru, komise hlasování neumožní. Volič hlasuje tak, že po opuštění prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků vloží úřední obálku s hlasovacím lístkem před volební komisí do volební schránky. Za voliče, který není schopen vložit úřední obálku s hlasovacím lístkem do volební schránky, může tak učinit jiný volič, nikoliv však člen volební komise.

³ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 4. vyd. Praha : Prospektrum 2002. s. 124.

⁴ KLÍMA, K. A KOL. *Praktikum českého ústavního práva*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s.118.

2.2 VOLEBNÍ SYSTÉMY

*„Volební systém je možno definovat jako konkrétní způsob organizace a řízení voleb a zjišťování jejich výsledků, tedy stanovení kritérií pro účast na volbách a stanovení způsobu, jakým jsou přidělovány kandidátům mandáty s ohledem na výsledek hlasování“.*⁵

Během dějinného vývoje demokratických států se vyvinula celá řada různých typů volebních systémů. V každém ze států se postupně vyvinul specifický typ volebního systému, který vyhovoval nejlépe potřebám té které společnosti. Typ jenž se osvědčil zůstal zachován, pokud se neosvědčil, byl nahrazen jiným systémem, který sliboval splnit požadavky na něj kladené. Plné vyvinutí jednotlivých typů volebních systémů nastalo poté, co díky buržoazním revolucím začaly parlamenty hrát zásadní roli v zákonodárství a staly se legitimizačním faktorem výkonu moci ve společnosti. Z toho plyne, že konkrétní podobu volebního systému ovlivňovalo zejména postupné rozšiřování volebního práva, prosazení myšlenky rovnosti všech lidí, odstraňování censů, vznik nejrůznějších politických stran, ale i sociální procesy ve společnosti. Každý systém má své nevýhody, jenž se v určitých ohledech projevují výrazněji, někdy méně výrazně. Proto závisí na sociálním a politickém prostředí, ve kterém se volební systém uplatňuje, zda vyhovuje většinovému konsensu, tzn. zda s ním většina zainteresovaných subjektů souhlasí, protože splňuje podmínky spravedlivého a tedy legitimního způsobu utváření zastupitelských sborů. Je třeba si uvědomit, že žádný systém není ideální.

*„Teorie a praxe voleb rozlišuje dva hlavní modely volebních systémů – **většinový systém** a **systém poměrného zastoupení**. V právní praxi řady států jsou tyto modelové systémy kombinovány, resp. obsahují určité modifikující prvky. Ústava České republiky stanovila pro volby do Poslanecké sněmovny systém poměrného zastoupení, zatímco pro Senát určila systém většinový“.*⁶

Nová revoluce volebních systémů v demokratickém světě nastala v 90. letech 20. století. Jednu z hlavních rolí sehrál fenomén, kombinující prvky obou vědecky akceptovaných volebních systémů, kterýmž jsou **většinový volební systém** a **systém poměrného zastoupení**. Ten vytváří jakýsi kompromis mezi oběma tradičními světy volebních technik. Dnes se obecně nazývá termínem **smíšený volební systém**.

⁵ GERLOCH, A. Harmonizace českého právního řádu s evropským právem v resortu MV. In *Volební systémy v jednotlivých státech Evropské unie a volební zákon České republiky*. Praha : Policejní akademie ČR, 2000, s. 105.

⁶ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 4. vyd. Praha : Prospektrum, 2002, s. 125.

2.2.1 Většinový systém

Princip většinového systému je prostý. Při volbách získává mandát jeden kandidát, který obdržel většinu hlasů. Tato zásada znamená, že volby probíhají v tolika volebních obvodech, kolik je mandátů do zastupitelského sboru. Většinový systém je historicky starší než systém poměrného zastoupení.

Lze členit většinový systém na dvě podskupiny: systém **relativní většiny** (tzv. Plurality system) používaný ve Spojeném království a dalších zemích Commonwealthu, kde ve volebním obvodě vítězí kandidát, který získal nejvíce hlasů bez ohledu na to, jak veliký je tento zisk konkrétně. Jedná se tedy o většinu prostou, někdy nazývanou relativní či poměrnou. Zvoleným se tedy může stát kandidát, který získal dokonce méně než 50 % hlasů voličů. Systém **absolutní většiny** (Majority system), někdy nazýván románským, či francouzským většinovým systémem, vyžaduje k zisku mandátu více než 50 % odevzdaných platných hlasů v rámci volebního obvodu. Neobdrží-li žádný kandidát potřebný počet hlasů, koná se buď druhé kolo voleb mezi dvěma nejúspěšnějšími z nich a zvolen je pak kandidát, který získal i pouhou prostou většinu hlasů, nebo se volí alternativním hlasováním, kdy si volič sestavuje vlastní kandidátní listinu podle preferencí. Kandidát s nejnižším počtem preferencí je vyřazen a jeho hlasy jsou pak přiděleny kandidátovi v druhé preferenci. Takto se postupuje, dokud jeden z kandidátů nezíská absolutní většinu.

U voleb do Senátu v České republice volební zákon přiklonil k požadavku absolutní většiny. „Podle § 75 volebního zákona je senátorem zvolen kandidát, který v příslušném volebním obvodu obdržel nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. V případě, že žádný z kandidátů nezíská počet hlasů potřebný ke zvolení, obvodní volební komise zajistí, aby druhé kolo voleb konalo šestý den po ukončení hlasování v prvním kole. Ve druhém kole kandidují v každém volebním obvodu, ve kterém se volby konají, pouze dva kandidáti, kteří se v prvním kole v konečném pořadí umístili na prvních dvou místech. Zvolen je ten kandidát, který získá ve druhém kole více odevzdaných hlasů. V případě rovnosti hlasů rozhodne los (§ 76 volebního zákona)“.⁷

Obecně je možné tvrdit, že většinový typ volebního systému se úspěšně uplatňuje tam, kde je homogenní politická kultura. V tomto případě se dosahuje základního cíle, stability výkonné moci, bez větších problémů. Výhodou tohoto systému je zejména redukce dělení stran, pomáhá k utvoření bipartismu (tj. dvoustranickému

⁷ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 4. vyd. Praha : Prospektrum, 2002, s. 127.

modelu). Dále přispívá k utvoření většinové, akceschopné, stabilní vlády a k jasně viditelné opozici („stínová vláda“). Do voleb s většinovým systémem se zapojují převážně kvalitní osobnosti, které kandidují v jednomandátových obvodech. Zvolený kandidát je pevně vázán na svůj volební obvod a jeho kontakt s voliči je patrný. Na druhé straně, nevýhodou systému je deformování volebních výsledků (neodpovídá mínění voličů ve volbách), vylučuje minority, obsahuje vysoké procento propadlých hlasů a je necitlivý vůči výkyvům ve společnosti, rovněž ignoruje vzrůst extrémních nálad ve společnosti.

2.2.2 *Systém poměrného zastoupení*

Systém poměrného (proporčního) zastoupení je založen na principu, podle kterého by přidělené mandáty měly co nejvíce odrážet strukturu voličské podpory. Mezi prvními státy, které zavedly poměrný systém bylo Dánsko (1855), Švýcarsko (1891) a Belgie (1899). Nyní je systém používán při parlamentních volbách ve většině evropských zemí, i když se tak děje s různými modifikacemi. Většina z těchto modifikací se týká způsobu, jak může volič zasahovat při výběru kandidátů do kandidátních listin politických stran a v přepočtu odevzdaných hlasů na mandáty.

Při výběru kandidátů lze vymezit trojí pojetí kandidátní listiny:

1 - Vázané kandidátní listiny (Česká republika), volič smí na kandidátní listině jedné politické strany dělat dílčí úpravy. Děje se tak zpravidla využitím preferenčního hlasování, kdy volič získává možnost měnit pořadí kandidátů.

2 - Přísně vázané kandidátní listiny (Rusko), kde volič nesmí nijak s kandidátní listinou manipulovat, tzn. nesmí měnit pořadí kandidátů, škrtnat ani přepisovat kandidáty.

3 - Volné kandidátní listiny (Švýcarsko), kde volič může provádět zásadnější úpravy na jedné kandidátní listině politické strany, nebo vybírá kandidáty z kandidátních listin různých stran a sestavuje tak vlastní kandidátní listinu.

Volební aritmetika

Tohoto pojmu užíváme při přepočtu odevzdaných hlasů na jednotlivé mandáty.

K přerozdělování hlasů na mandáty se používají dvě základní techniky:

Ad 1) metoda volebního (mandátového čísla)

V případě této volební metody je nutno stanovit, kolik odevzdaných hlasů připadne na jeden mandát. Neboli, je nutno stanovit číslo (počet hlasů), které v případě

že bude naplněno, znamená zisk jednoho mandátu. Kandidát (respektive volební listina, neboť v poměrném systému se volí nejčastěji celé kandidátní listiny) pak musí obdržet alespoň tolik hlasů, jaké je volební číslo, aby získal mandát. Kolikrát naplní volební číslo celkový počet hlasů odevzdaných pro kandidátní listinu v určeném volebním obvodu (nebo i v celém státě, je-li území státu jediným volebním obvodem), tolik křesel ta která strana ve volebním obvodu dostane.

Výpočet volebního čísla (či také kvocient) se určí z počtu všech odevzdaných hlasů ve volebním obvodu (celém státě), který se vydělí počtem mandátů obsazovaných v daném volebním obvodu (státě) do zastupitelského orgánu. Pro výpočty se užívá řada vzorců (volebních formulí). Teoreticky přicházejí v úvahu volební formule, které uvádím níže.

Pro zjednodušení označím volební číslo $VČ$, počet odevzdaných hlasů OH , celkový počet mandátů M . Protože se však někdy k výpočtu používá hlasů, které obdržela strana, označím hlasy strany Hs a mandáty, které má obdržet Ms .

1) *Hagenbach-Bischoffova formule* $VČ = (OH : (M + 1))$

2) *Hareova formule* $VČ = OH : M$

3) *Droopova formule* $VČ = (OH : (M + 1) + 1)$

4) *Hare-Niemeyerova formule* $Ms = ((Hs \times M) : OH)$

5) *Imperialiho formule* $VČ = (OH : (M + 2))$

6) *automatické volební číslo*

Pouze hypoteticky je možné převést všechny hlasy na mandáty jedním výpočtem. V praxi vždy zůstanou hlasy, které se neuplatní, neboť jich není tolik, aby naplnily volební číslo. Výše uvedenou výjimkou, která nepotřebuje dodatečný přepočtení zbylých hlasů, je použití vzorce $VČ = (OH : (M + n))$, kdy za „n“ se dosazují čísla 1;2;3;4..... tak dlouho, až se podaří přeměnit všechny hlasy na mandáty hned napoprvé.

Tam, kde se nepodaří rozdělit všechny hlasy v 1. skrutiniu některou z výše uvedených formulí, je nutno použít jednoho z následujících způsobů přepočtu zbytkových hlasů, kterými jsou:

a) *sytém největšího relativního zbytku*, který odstraňuje některé nepřesnosti předchozího systému. Zde se porovnávají zbytky hlasů vzhledem k celkovému množství pro stranu odevzdaných hlasů.

b) systém největšího absolutního zbytku, kdy dostane zbylý mandát, resp. mandáty, strana která má největší počet nevyužitých hlasů, typicky se používá v případě metody volebního čísla či v systému Hare-Niemeyerově.

c) systém největšího průměru, kdy zbylý mandát získá strana, která při rozdělování mandátů prokáže největší průměr hlasů na mandát.

d) systém celostátní kandidátní listiny, kdy se zbylé hlasy převádějí na mandáty na úrovni celého státu a pro zbytek hlasů se použije varianta uvedená pod bodem 1, nebo 2.

„Systém volebního čísla, a to konkrétně Hare-Niemeyerova formule, se v současné době uplatňuje v Německu pro tu část Spolkového sněmu, která je volena proporcionalně. Použitím výše uvedeného vzorce se zjistí celostátní proporce mezi jednotlivými tzv. listinnými společenstvími (listinné společenství je zákonná fikce, kdy se na jednotlivé zemské kandidátky jedné strany hledí, ve vztahu k ostatním stranám jako na jednu kandidátní listinu). Poté je nutno zjistit tzv. zemské proporce: počet mandátů, který v rámci Spolku připadl na celou stranu, se násobí počtem hlasů, které byly odevzdány pro tuto stranu v rámci celého Německa. Mezitím je však nutno zjistit, kteří kandidáti byli zvoleni přímou volbou (tj. v jednomandátových obvodech). Ze zemských listin jsou totiž obsazeny v pevně stanoveném pořadí kandidátů pouze ty mandáty, které zůstaly straně po přidělení mandátů ještě k dispozici. Hranici své proporcionalní reprezentace pak mohou strany překročit jen tzv. „přebytkovými mandáty“.⁸

Ad 2) Metoda volebního dělitele

Tato metoda odstraňuje hlavní nevýhodu předchozí metody, čímž je větší počet skrutinií, neboť stačí jediný výpočet pro obsazení mandátů. Podstata spočívá v dělení hlasů stran postupně řadou čísel tak dlouho, dokud se nepodaří přidělit všechny mandáty, které jsou v daném obvodu obsazovány.

Teoreticky jsou možné následující postupy:

a) systém Imperialiho, kdy se dělí od čísla 2, 3, 4, ..., čímž se zvyšuje výhoda velkých stran, neboť rozdíl mezi dělením číslem 1 a 2 se snižuje o polovinu.

b) systém d'Hondtův, kdy se dělí čísla 1, 2, 3, ...

c) modifikovaný d'Hondtův systém (tzv. vyrovnávací metoda), kdy se na místo čísla 1 začíná dělit až číslem 1,4; 1,42....

⁸ GERLOCH, A. Volební systémy v jednotlivých státech Evropské unie a volební zákon České republiky. In *Harmonizace českého právního řádu s evropským právem v resortu MV*. Praha : Policejní akademie ČR, 2000, s. 114.

d) systém dánský, který dělí čísla 1, 4, 7, 10.

e) systém Saint-Laguenu, kdy se dělí lichými čísly 1, 3, 5, 7, ..., tento systém je neutrální vůči velikosti stran.

Systém poměrného zastoupení byl u nás uplatňován v období první Československé republiky i po válce do roku 1948. V roce 1990 byl obnoven, avšak zároveň upraven o omezovací pětiprocentní klauzuli a tzv. preferenční hlasy. V roce 1996 a 1998 se volilo do Poslanecké sněmovny ve dvou skrutiniích. V prvním skrutiniu se přidělovaly mandáty v osmi volebních krajích podle formule Hagenbach-Bischoff. Ve druhém kole se pak nerozdělené mandáty v rámci krajů převedly na republikovou úroveň a opět se přerozdělily podle Hagenbach-Bischoffovy formule. Do roku 2001 se pro výpočet mandátů do obecních zastupitelstev využívala metoda Saint-Lague.

V současné zákonné úpravě České republiky se pro volby do Evropského parlamentu, Poslanecké sněmovny a obecních zastupitelstev, využívá klasická d'Hondtova formule. Pro volby do krajských zastupitelstev se využívá modifikovaná d'Hondtova formule (podrobně viz kapitola 2.2.8.; 2.4.; 2.5.; 2.6.)

Nevýhodou tohoto volebního systému je fakt, že do zastupitelského orgánu se dostane větší počet stran, což může vést k problémům při schvalování zákonů, při vládnutí a k politické nestabilitě. Za této situace se například může stát, že jediný poslanec nebo úzká skupina lidí, kteří tvoří jazýček na vahách, získávají mnohem větší politickou moc, než by jim příslušela v poměru k obdržným hlasům. Naopak výhodou poměrného zastoupení je, že díky zastoupení více politických stran v orgánu kopíruje rozložení zájmů ve společnosti.

2.2.3 Smíšený volební systém

„Podle Shugarta a Wattenberga je smíšený volební systém taková varianta víceúrovňového volebního systému, kde jedna úroveň systému je obsazena jmenovitě a druhá pomocí kandidátní listiny. Toto pojetí se stává jakýmsi převratným mezníkem vnímání smíšených volebních systémů a nahrazuje dosavadní klasické vnímání tohoto typu jako kombinace většinového a proporcího systému“.⁹

Smíšený volební systém je relativně nový a stále progresivnější, snaží se o kombinaci toho nejlepšího z většinového a poměrného volebního systému. Bohužel

⁹ CABADA, L., ŽENÍŠEK, M.: *Smíšené volební systémy*. 1. vyd. Dobrá Voda : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2003, s. 40-41.

ještě ani dnes není zřejmé, co se přesně pod tímto pojmem skrývá a právě nejednotná obecná definice smíšeného volebního systému vedla v minulosti k mnoha nedorozuměním. Podstata spočívá v tom, že volič má dva hlasy – v první fázi volí voliči *jmenovité kandidáty* – osobnosti, ve druhé fázi pak volí *kandidátní listinu* politické strany. Systém kandidátních listin se pak přepočítává pomocí klasické Jarého metody, nebo podle d'Hondtovy formule. Smíšený volební systém má celou řadu modifikací a variant, jejichž popis by přesáhl rámeček této práce.

Jako proporční smíšený volební systém se označují volby do *německého* Bundestagu, či do Sněmovny reprezentantů na *Novém Zélandu*. Asi nejmarkantnější výhodou proporčních smíšených systémů je jejich vysoká míra proporcionality. Další výhodou smíšených systémů je využití tzv. nejlepšího z většinového a proporčního systému. Nepřehlédnutelnou výhodou, která se může někomu jevit jako triviální, může být složení voleného sboru ze dvou druhů poslanců. Je zřejmé, že zvolený poslanec dá přednost závazkům a zájmům obvodu, za který byl zvolen, před politickou stranou, jíž je členem. Nevýhodou většinových smíšených volebních systémů je jejich tíhnutí spíše k většinovému charakteru výsledků, tedy k nízké úrovni proporcionality. Tento jev je možné zmírnit technickými faktory volebního systému. Nevýhodou všech smíšených volebních systémů je jejich složitost. Pokud platí logická teze, že volební chování je ovlivněno porozuměním voliče tomu, jak je jeho hlas převeden na mandát, pak v tomto směru působí smíšený volební systém na voliče tím nejhorším způsobem. Pokud by např. volič nerozuměl důležitosti druhých hlasů u některých smíšených systémů, pak by se dalo říci, že výsledky tohoto volebního systému ztrácejí svojí legitimitu.

3 SYSTÉM ORGANIZACE A PRŮBĚH VOLEB V ČR

3.1 ZAKOTVENÍ VOLEB V ÚSTAVNÍM POŘÁDKU ČESKÉ REPUBLIKY A V ZÁKONĚ

Pod tímto názvem rozumíme soubor všech právních norem, které upravují vztahy vznikající při organizaci, přípravě a provádění voleb, zjišťování a kontrole jejich výsledků, jinak též volební právo v objektivním smyslu.

Základem naší úpravy jsou ústavní normy, které jsou podrobně rozvedeny v soustavě volebních zákonů a řadě dalších předpisů, mezi něž patří především Ústava ČR (zejména čl. 1 až 6, 15 až 25) a Listina (zejména čl. 2 až 4, 17 až 24, 36). Lze přiřadit k základům volebního práva i mezinárodní smlouvy, které jsou podle čl. 10 Ústavy ČR bezprostředně závazné a mají přednost před zákony. Jedná se například o Všeobecnou deklaraci lidských práv z roku 1948, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, některé zdroje komunitární (evropské) a unijní (EU) úpravy.

V našich podmínkách jsou volební zákony právními předpisy, které jsou výlučně zaměřeny na úpravu společenských vztahů vznikajících při volbách. Ústava ČR stanoví základní náležitosti volebního práva do Parlamentu. Další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a soudního přezkumu svěřuje zákonu,¹⁰ pro jehož přijetí platí ztížené podmínky, jelikož je zapotřebí schválení Poslaneckou sněmovnou a Senátem.¹¹ Zákonná úprava je představována zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 243/1999 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 64/2001 Sb., zákona č. 37/2002 Sb., zákona č. 171/2002 Sb., zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 62/2003 Sb., zákona č. 418/2004 Sb., zákona č. 323/2006 Sb., (dále jen volební zákon). Volební zákon je platný pro volby do obou komor Parlamentu, dále upravuje obecné podmínky výkonu volebního práva a organizaci voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu. Další část je věnována organizačním a technickým opatřením, soudnímu přezkoumávání průběhu a výsledku voleb a ustanovením společným, přechodným a závěrečným.

¹⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, (Ústava ČR), čl. 20, ve znění ústavního zákona 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb.

¹¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, (Ústava ČR), čl. 40, ve znění ústavního zákona 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb.

Mezi další volební zákony zařazujeme zákon č. 491/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev a obcí a o změně některých zákonů, v platném znění, zákon č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, v platném znění, zákon č. 62/2003 Sb. o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, v platném znění a zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu a o změně některých zákonů, v platném znění. Tyto zákony jsou zmíněny níže v dalších podkapitolách.

3.2 OBECNÁ USTANOVENÍ A ORGANIZACE VOLEB DO PARLAMENTU ČR

Celkový volební proces můžeme z hlediska jeho průběhu rozdělit na určitá stadia, kterými jsou zejména: vyhlášení voleb + organizačně-přípravné stadium + stadium hlasování + stadium zjištění volebních výsledků a jejich uveřejnění + soudní přezkoumání voleb.

Do organizace voleb náležejí tyto instituty:

3.2.1 *Vyhlášení, den voleb a seznam voličů*

Podle čl. 17 Ústavy se volby do obou komor Parlamentu České republiky konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí a rozpustila-li se Poslanecká sněmovna, konají se volby do šedesáti dnů po jejím rozpuštění. Prezident republiky vyhláší Volby nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Za den vyhlášení voleb se považuje den, kdy bylo rozhodnutí o vyhlášení voleb uveřejněno ve Sbírce zákonů.

Dny, kdy se konají volby jsou v pátek a sobotu. První den voleb začíná hlasování ve 14:00 hodin a končí ve 22:00 hodin. Druhý den voleb začíná hlasování v 08:00 hodin a končí ve 14.00 hodin.

V zahraničí se Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konají ve 2 dnech, jimiž jsou čtvrtek a pátek. Hlasování začíná ve 14:00 hodin a končí ve 21:00 hodin místního času, jde-li o hlasování v místě, v němž nastává shodně označený hodinový čas později o více jak 4 hodiny ve srovnání s hodinovým časem na území České republiky. Pokud se jedná o hlasování v místě, v němž nastává shodně označený hodinový čas později o nejvýše 2 hodiny ve srovnání s hodinovým časem na území České republiky, začíná hlasování v pátek ve 12:00 hodin a končí ve 22:00 hodin

místního času, a v sobotu, kdy hlasování začíná v 08:00 hodin a končí ve 12:00 hodin místního času. Jedná-li se o hlasování v ostatních místech, tak začátek hlasování začíná v pátek ve 14:00 hodin a končí ve 22:00 hodin místního času, a v sobotu, kdy hlasování začíná v 8:00 hodin a končí ve 14:00 hodin místního času.

Dle volebního zákona se Dnem voleb rozumí první den voleb na území České republiky, nestanoví-li tento zákon jinak. Lhůty a vymezení volebních dnů podle volebního zákona nejsou dobou hlasování v zahraničí dotčeny.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále jen „Poslanecká sněmovna“) na území České republiky vyhlásil prezident republiky svým rozhodnutím č. 207/2009 Sb. ze dne 9. července 2009. Volby do Poslanecké sněmovny se konají ve dvou dnech, v pátek 9. října 2009 od 14.00 hodin do 22.00 hodin a v sobotu 10. října 2009 od 8.00 hodin do 14.00 hodin. Hlasování probíhá ve volebních místnostech na území České republiky a ve volebních místnostech zřízených při zastupitelských a konzulárních úřadech České republiky v zahraničí, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky.

Seznam voličů patří mezi základní volební dokument, kdy zápis v něm je odvozeným právním titulem opravňujícím k provedení hlasování a dalším právním úkonům ve volebním právu např. volební stížnost či námitky. Dle zákon č. 491//2000 Sb. o volbách do zastupitelstev a obcí a o změně některých zákonů, se vytvořily stálé seznamy voličů. Podle § 28 zákona č. 491/2000 Sb. jsou vedeny z úřední povinnosti obecními úřady podle místa trvalého pobytu voliče. Jestli-že volič není státním občanem České republiky, je povinen prokázat státní občanství státu jehož občanům právo volit přiznává mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a prokáže přihlášení se k trvalému pobytu v obci, zapíše ho obecní úřad na jeho vlastní žádost do dodatku stálého seznamu.

Pokud se jedná o zvláštní seznam voličů dle § 6 volebního zákona vede magistrát, obecní úřad, městský úřad, úřad městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města a úřad městské části hlavního města Prahy (dále jen "obecní úřad") pro voliče, který není přihlášen k trvalému pobytu¹² v jeho územním obvodu a vykonává v obvodu obce základní nebo náhradní vojenskou službu, popřípadě nemůže volit ve volebním okrsku, v jehož stálém seznamu je zapsán, protože je v porodnici, nemocnici, sanatoriu, ústavu sociální péče nebo v obdobném ústavu či

¹² Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel).

zařízení, umístěném v obci, nebo je v policejní cele, v místě výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby, umístěném v obci, nebo volí na voličský průkaz.

Podle § 6a volebního zákona je povinen vydat obecní úřad, popřípadě zastupitelský úřad na žádost voliče voličský průkaz a je povinen poznamenat tuto skutečnost do stálého seznamu, popřípadě zvláštního seznamu, pokud volič nebude moci volit ve volebním okrsku, v jehož stálém seznamu, popřípadě zvláštním seznamu je zapsán.

3.2.2 Volební okrsky, volební kraje a volební obvody

Volební okrsky slouží pro odevzdání hlasovacích lístků a pro prvotní sečtení hlasů. Do obou komor Parlamentu probíhá hlasování ve stálých volebních okrscích vytvořených podle § 26 zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí, v platném znění. Mezi specifické volební okrsky pro volby do Poslanecké sněmovny, Senátu nebo do zastupitelstev krajů, řadíme území vojenských újezdů. Zápis o průběhu a výsledku hlasování předává vojenský újezd Boletice Městskému úřadu Český Krumlov, vojenský újezd Hradiště Magistrátu města Karlovy Vary, vojenský újezd Brdy Městskému úřadu Příbram, vojenský újezd Březina Městskému úřadu Vyškov a vojenský újezd Libavá Magistrátu města Olomouc.

Volební kraje jsou základní organizační jednotky pro volby do Poslanecké sněmovny. Rozdělení mandátů a podávání kandidátních listin je pouze v rámci kraje. Území krajů a území hl. města Prahy tvoří volební kraje podle stavu v den vyhlášení voleb. Novela volebního zákona č. 37/2002 Sb. stanovila 14 volebních krajů shodně se samosprávnými kraji, taktéž jejich sídla a maximální počet kandidátů na kandidátní listině.

Máme **81 volebních obvodů** pro volby do senátu, které volební zákon vytvořil a zároveň v § 94 určil, ve kterých volebních obvodech byli senátoři v prvních volbách (1996) voleni na dva roky, na čtyři roky a na šest let. Senátoři jsou od roku 1998 voleni vždy ve 27 volebních obvodech, tak jak to ukládá čl. 16 odst. 2 Ústavy.

3.2.3 Volební orgány a volební kampaň

Volební orgány jsou soustavou státních institucí (s výjimkou okrskových komisí), kteří garantují zajištění řádných a svobodných voleb. Novelou volebního zákona č. 204/2000 Sb. byla určena stálým volebním orgánem Státní volební komise (§ 8), ústředním orgánem státní správy na úseku voleb bylo určeno Ministerstvo vnitra

(§ 9), poté další úkoly plní Ministerstvo zahraničních věcí (§ 10) a Český statistický úřad (§ 11) atd.

Ve volebních okrscích se zřizují Okrskové volební komise (§ 14e). Každý volič smí být členem této volební komise, jestliže u něho nenastala překážka ve výkonu volebního práva a není kandidátem pro volby do Parlamentu České republiky. Složení Okrskové volební komise je z vyslaných zástupců politických stran, politických hnutí a jejich koalic, podávající samostatnou kandidátní listinu pro volby do Poslanecké sněmovny, nebo přihlašující svého kandidáta k registraci pro volby do senátu.

Zvláštní okrskové volební komise (§ 14g) se zřizuje při zastupitelských úřadech výhradně pro volby do Poslanecké sněmovny.

Státní volební komise má rozhodující postavení, při kterém koordinuje přípravu, organizaci, průběh a provedení voleb do Parlamentu České republiky, zjišťuje a uveřejňuje celkové výsledky voleb, vydává zvoleným kandidátům osvědčení o zvolení, apod.

Pod pojmem volební kampaní rozumíme časový úsek určený volebními zákony, vymezující pravidla chování subjektů volebního procesu v tomto časovém období. V § 16 volebního zákona je upravena volební kampaň. Začátek oficiální volební kampaně začíná 16 dnů přede dnem voleb. V době počínající třetím dnem přede dnem voleb do Parlamentu České republiky a končící ukončením hlasování nesmějí být žádným způsobem zveřejňovány výsledky předvolebních a volebních průzkumů. Pokud se dopustí porušení této povinnosti fyzická osoba, jedná se o předstupek, a pokud právnická osoba, jedná se o jiný správní delikt.

3.2.4 Navrhování, registrace kandidátů a zánik mandátu

Právní úprava kandidování pomáhá zajistit a současně vyjádřit politické hodnoty dané společností, jelikož bez svobody nabídky by nebylo svobodných voleb. Podávání kandidátních listin u voleb do Poslanecké sněmovny a podávání přihlášek k registraci u voleb do Senátu upravují klíčová ustanovení volebních zákonů.¹³ Právní podání kandidátní listiny a přihlášky směřuje k vyvolání zamýšlených účinků, tzn. možnosti ucházet se o zvolení. Vzhledem ke své závažnosti má toto podání přesně stanovené náležitosti, kdy na jejich splnění závisí uznání, jejich platnost a následná registrace.

¹³ Volební zákon v § 24 - § 37 (pro volby do Poslanecké sněmovny ČR) a v § 56 - § 66 (pro volby do Senátu ČR), zákon o obecních volbách v § 20 - § 24, zákon o volbách do krajských zastupitelstev v § 20- § 23.

Na kandidátní listinu může být zařazena pouze ta osoba, která ke dni voleb splňuje požadavky, stanovené pro volitelnost. Další podmínkou zařazení je prohlášení, že souhlasí se svou kandidaturou. Jelikož nikdo nemůže být bez svého souhlasu zařazen na kandidátní listinu. Současně musí prohlásit, že nedal souhlas, aby byl uveden na jiné kandidátní listině.

Obligatorními údaji na kandidátní listině jsou název volebního kraje, název politické strany, politického hnutí nebo koalice a její složení, jméno, příjmení, věk, bydliště kandidátů a povolání. Mezi fakultativní údaje patří údaje o stranické příslušnosti. Podle našich volebních předpisů nemusí být kandidát členem kandidující strany. Pak ale kandidátní listina obsahuje údaj, že kandidát je bez politické příslušnosti. Strana však může stranickou příslušnost uvádět, což se může zejména uplatnit v rámci koalic, neboť to slouží i jako vodítko pro voliče a sympatizanty určitého koaličního partnera.

Vzdání se své kandidatury je oprávněn kandidát podat písemně do 48 hodin před zahájením voleb. Stejným způsobem je pak oprávněn zmocněnec politické strany, hnutí nebo koalice jeho kandidaturu odvolat.

Nabídku v podobě kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny mohou podávat politické strany (politická hnutí) a jejich koalice, u kterých nebyla pozastavena činnost, nejpozději do 66 dnů přede dnem voleb. Nabídka se podává zapisovateli krajské volební komise. Politická strana, politické hnutí nebo koalice je povinna připojit ke kandidátní listině potvrzení o složení příspěvku na volební náklady ve výši 15.000,- Kč, kdy tento příspěvek skládá ve všech volebních krajích, v nichž podává kandidátní listinu, a to nejpozději 72 dnů přede dnem voleb, na zvláštní účet, který zřídí krajský úřad u České národní banky. Tento příspěvek takto složený politickou stranou, politickým hnutím nebo koalicí je brán jako příjem státního rozpočtu.

Krajský úřad má povinnost zajistit po úspěšné registraci kandidátních listin tisk hlasovacích lístků. Hlasovací lístek se tiskne samostatně pro každou politickou stranu, politické hnutí a koalici. Každý hlasovací lístek je opatřen otiskem razítka krajského úřadu. Hlasovací lístky je povinen zaslat krajský úřad prostřednictvím pověřených obecních úřadů starostům, kteří zajistí, aby hlasovací lístky byly dodány všem voličům nejpozději 3 dny přede dnem voleb a v den voleb všem okrskovým volebním komisím. U těch obcí, kde starosta není, zajistí dodání hlasovacích lístků voličům ve stanovené lhůtě místostarosta, a pokud i ten není, tak poté ředitel krajského úřadu, v hlavním městě Praze je to ředitel Magistrátu. Pro volbu ve zvláštních volebních okrscích zašle hlasovací lístky příslušný krajský úřad Ministerstvu zahraničních věcí, které zajistí

jejich dodání nejpozději 48 hodin před zahájením voleb na zastupitelské úřady stanovené vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí. Na zbývající zastupitelské úřady zajistí Ministerstvo zahraničních věcí zaslání hlasovacího lístku přenosovou technikou nejpozději do 3 dnů přede dnem voleb. Vedoucí zastupitelského úřadu zajistí jeho tisk nebo rozmnožení v dostatečném množství nejpozději do 24 hodin před zahájením voleb.

Hlasovací lístky musí být vytištěny na papíru stejné barvy, stejných rozměrů i jakosti a písmem téhož druhu a stejné velikosti. Obsah každého hlasovacího lístku je stejný jako údaje na kandidátní listině, dále číslo určené losem¹⁴. U kandidáta je nutné uvést, která politická strana nebo politické hnutí jej navrhlo, a u koalice uvést, která politická strana nebo politické hnutí ji tvoří. Volič, který hlasuje ve zvláštním volebním okrsku, obdrží hlasovací lístky ve volební místnosti. V případě zřejmých tiskových chyb na hlasovacích lístcích předaných voličům se hlasovací lístky nepřetiskují; krajský úřad zabezpečí vyvěšení informace o těchto chybách ve všech volebních místnostech na území volebního kraje s uvedením správného údaje. Pokud se jedná o hlasování mimo území České republiky zabezpečí krajský úřad zveřejnění informace o těchto chybách ve všech volebních místnostech mimo území České republiky prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí.

Registrované politické strany nepřihlašují pro volby do Senátu politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena a koalice nabídku v podobě kandidátních listin, ale přihlašují jednotlivé kandidáty a to výlučně prostřednictvím zmocněnce. Přihlášku musejí podat nejpozději 66 dnů přede dnem voleb pověřenému obecnímu úřadu v sídle volebního obvodu. U nezávislého kandidáta se přihláška podává k registraci osobně a k přihlášce je povinen připojit petice podporující jeho kandidaturu, která musí být podepsána alespoň 1.000 oprávněných voličů z volebního obvodu, kde kandidát kandiduje, s uvedením jejich jména, příjmení, rodného čísla a místa, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu. Pokud se stane, že chybí některý z uvedených údajů nebo je uveden neúplně nebo nepodepsal-li se volič, podpis se nezapočítává. Kandidovat může každý kandidát pouze v jednom volebním obvodu, a na jedné přihlášce k registraci. Pro toho kdo podal přihlášku k registraci, je povinná kauce ve výši 20.000,- Kč, kterou musí složit po oznámení o registraci na zvláštní účet u pověřeného obecního úřadu v sídle volebního obvodu. Do 1 měsíce po vyhlášení výsledků voleb se kauce vrátí kandidátovi,

¹⁴ Státní volební komise podle § 8 odst. 2 písm. c) volebního zákona určuje losem číslo, kterým budou označeny hlasovací lístky politických stran, politických hnutí a koalic pro volby do Poslanecké sněmovny.

pokud získá v prvním kole voleb ve volebním obvodu alespoň 6 procent z celkového počtu platných hlasů. Částky, které se nevracejí, jsou příjmem státního rozpočtu.

Zařazuje se na přihlášku pouze ta osoba, která prohlásila, že souhlasí se svou kandidaturou a splnila ke dni voleb požadavky, které jsou stanoveny pro volitelnost do Senátu (viz výše). Bez svého souhlasu nemůže být nikdo zařazen na přihlášku. Stejně tak musí prohlásit, že nedal souhlas, aby jeho kandidatura byla předložena v jiném volebním obvodu. Obligatorními údaji na přihlášce jsou jméno, příjmení, věk, povolání a trvalé bydliště kandidáta, název politické strany, politického hnutí nebo koalice, která kandidáta přihlašuje k registraci, nebo údaj, že jde o nezávislého kandidáta; v případě koalice se uvede její složení, číslo a sídlo volebního obvodu, ve kterém kandiduje, příslušnost kandidáta k politické straně nebo politickému hnutí, nebo údaj že kandidát je bez politické příslušnosti. Dle našich volebních předpisů nemusí být kandidát členem navrhující strany. Pokud se jedná o koalici, uvede se název politické strany nebo politického hnutí, které navrhlo kandidáta, podpis zmocněnce politické strany, politického hnutí nebo koalice, jméno a příjmení, označení funkce a podpis osoby oprávněné jednat jménem politické strany nebo politického hnutí; v případě koalice jména a příjmení, označení funkcí a podpisy všech osob oprávněných jednat jménem všech politických stran a politických hnutí, které ji tvoří; podává-li přihlášku nezávislý kandidát, připojí svůj podpis.

Vzdání se své kandidatury je oprávněn kandidát podat písemně do 48 hodin před zahájením voleb. Stejným způsobem je pak oprávněn zmocněnec politické strany, hnutí nebo koalice jeho kandidaturu odvolat.

Pověřený obecní úřad po úspěšné registraci přihlášek zajistí v sídle volebního obvodu tisk hlasovacích lístků. Samostatně se tiskne hlasovací lístek pro každého zaregistrovaného kandidáta. Označuje se vylosovaným číslem kandidáta. V záhlaví hlasovacího lístku se vytiskne číslo a sídlo volebního obvodu. Hlasovací lístek obsahuje stejné údaje jako přihláška k registraci. Hlasovací lístky musí být vytištěny písmem stejné velikosti a téhož druhu, na papíru téže barvy, rozměrů i jakosti a jsou opatřeny otiskem razítka pověřeného obecního úřadu. U kandidáta je nutné uvést, která politická strana nebo politické hnutí jej navrhlo, a u koalice se uvádí, která politická strana nebo politické hnutí ji tvoří. Hlasovací lístky zašle pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu prostřednictvím pověřených obecních úřadů starostům, kteří zajistí, aby hlasovací lístky byly dodány všem voličům nejpozději 3 dny přede dnem voleb a v den voleb všem okrskovým volebním komisím. V obcích, kde se nenachází starosta, je

povinen zajistit dodání hlasovacích lístků voličům ve stanovené lhůtě místostarosta, a pokud i ten není, tak ředitel krajského úřadu.

Zánik mandátu poslance nebo senátora podle čl. 25 Ústavy nastane:

- vzdáním se mandátu
- uplynutím volebního období
- ztrátou volitelnosti
- odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou
- vznikem neslučitelnosti funkcí podle čl. 22 Ústavy
- u poslanců rozpuštěním Poslanecké sněmovny
- smrtí poslance či senátora

3.2.5 Zásady, způsob hlasování a zjišťování výsledků voleb

Nejdůležitější částí voleb je hlasování, při které volbou svých zástupců volič realizuje své subjektivní právo podílet se na správě veřejných záležitostí.

Vlastní hlasování je ovládáno dvěma zásadami. První je tajnost hlasování (viz kapitola 1.1.1. písm. d) a druhou je přímost hlasování (viz kapitola 1.1.1. písm. c). Z uvedených zásad plyne, že při volbách do Poslanecké sněmovny vloží volič, v prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků do úřední obálky¹⁵ 1 hlasovací lístek. Volič má právo využít práva preferenčních hlasů, kdy označí nejvýše 2 kandidáty, které upřednostňuje na kandidátce politické strany, politického hnutí nebo koalice stran, pro kterou hlasuje. K přednostním hlasům se však nepřihlíží, pokud volič dá na hlasovacím lístku přednostní hlas více než dvěma kandidátům, ale i takový hlasovací lístek se počítá ve prospěch politické strany, politického hnutí nebo koalice, pro kterou hlasuje. Jiné písemné úpravy hlasovacího lístku nemají na posuzování hlasovacího lístku vliv.

Při volbách do Senátu v prostoru určeném k úpravě hlasovacích lístků vloží volič do úřední obálky jeden hlasovací lístek, který nikterak neupravuje.

Zjišťování výsledků voleb

Zjišťování volebních výsledků a jejich uveřejnění již nemůže na výsledku voleb nic změnit. V tomto stádiu se pouze zjišťuje výsledek rozhodnutí. Proto je posláním

¹⁵ FILIP, J. *Volební právo pro parlamentní a obecní volby v České republice*. In *Sešity právnické fakulty č. 42*. BRNO : Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 28. „*Pojem úřední obálky je vymezen v tom směru, že jde o obálku s úředním razítkem, která je neprůhledná, stejné velikosti, jakosti a barvy*“.

právních norem, které stanovují pravidla chování subjektů volebního procesu v tomto stadiu, zajistit potřebné podmínky pro zjištění skutečné vůle voličů. K tomu slouží pravidla, podle kterých postupují při sčítání hlasů volební komise, a dále také pravidla, podle kterých se určuje vlastní volební výsledek. Až v tomto stádiu je zjištěno, jak volič projevil svou vůli, a jak se jeho hlasování projevív v rozdělení mandátů do Poslanecké sněmovny, či zvolení kandidáta do Senátu.

Volby do Poslanecké sněmovny okrskové volební komise se zahajují sčítáním hlasů, po uplynutí doby stanovené pro ukončení hlasování na území České republiky. Předseda okrskové volební komise nebo předseda zvláštní okrskové volební komise po uplynutí této doby je povinen zapečetit zbylé nepoužité hlasovací lístky, s výjimkou nepoužitých hlasovacích lístků určených ke sčítání přednostních hlasů (§ 42 odst. 3 volebního zákona). Stejně tak dá zapečetit zbylé nepoužité úřední obálky a poté dá otevřít volební schránku.

Okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise vyjme obálky s hlasovacími lístky z volební schránky. Pokud bylo okrskovou volební komisí na výslovnou žádost jednotlivých voličů použito i přenosné volební schránky, je povinna okrsková volební komise otevřít přenosnou volební schránku, vyjmout z ní úřední obálky s hlasovacími lístky a obsah schránek smísit. Okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková komise vyloučí hlasovací lístky, které byly nalezeny ve volební schránce, popřípadě přenosné volební schránce bez úřední obálky. Vyloučí také jiné než úřední obálky.

Poté okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise spočítá úřední obálky a porovná jejich počet se záznamy ve výpisech ze stálého seznamu a zvláštního seznamu. Následuje jimi vyjmutí hlasovacích lístků z úředních obálek a jejich následné rozdělení a sečtení hlasovacích lístků, které byly odevzdány pro jednotlivé politické strany, politická hnutí a koalice. V tomto stádiu dochází k vyloučení neplatných hlasovacích lístků.

Jako další krok se sčítají přednostní hlasy, které byly odevzdány jednotlivým kandidátům. Předseda okrskové volební komise nebo předseda zvláštní okrskové volební komise kontroluje správnost sčítání hlasů. Členové okrskové volební komise nebo zvláštní okrskové volební komise mají právo nahlížet do hlasovacích lístků. Počítají se i takové hlasovací lístky ve prospěch politické strany, politického hnutí nebo koalice, na nichž jsou jména kandidátů škrtnuta, změněna nebo dopsána. K těmto úpravám se totiž nepřihlíží. Jestliže volič dal na hlasovacím lístku přednostní hlas více než 2 kandidátům, počítá se takový hlasovací lístek ve prospěch politické strany,

politického hnutí nebo koalice; k přednostním hlasům se však nepřihlíží. Hlas voliče je neplatný, je-li v úřední obálce několik hlasovacích lístků. Poškození nebo přeložení hlasovacího lístku nemá vliv na jeho platnost, pokud jsou z něho patrné potřebné údaje. Platnost hlasovacího lístku potvrdí s konečnou platností okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise. Neplatné jsou hlasovací lístky, které jsou přetržené, které nejsou vloženy do úřední obálky, a hlasovací lístky, které nejsou na předepsaném tiskopise nebo které nejsou vytištěné nebo rozmnožené zastupitelským úřadem.

Okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise vyhotoví ve dvojím stejnopise zápis o průběhu a výsledku hlasování. Tento zápis podepisují všichni členové okrskové volební komise nebo zvláštní okrskové volební komise. Pokud se stane, že některý z členů této komise podpis odepře, uvedou se jeho důvody v samostatné příloze k zápisu. V zápise okrskové volební komise nebo zvláštní okrskové volební komise o průběhu a výsledku hlasování se uvede doba počátku a ukončení hlasování, taktéž jeho přerušování, odročení nebo prodloužení s uvedením důvodů těchto stavů. Dále se pak uvádí celkový počet osob ve volebním okrsku zapsaných do výpisu ze stálého seznamu a do výpisu ze zvláštního seznamu. V zápisu rovněž uvede stručný obsah oznámení a stížností, které byly podány okrskové volební komisi nebo zvláštní okrskové volební komisi, usnesení, která komise přijala, a jejich stručné zdůvodnění. Zápis také obsahuje počet voličů, kterým byly vydány úřední obálky, počet odevzdaných úředních obálek, počet platných hlasů odevzdaných pro každou politickou stranu, politické hnutí nebo koalici a počet platných hlasů celkem. Zapisuje dále počet platných přednostních hlasů odevzdaných pro jednotlivé kandidáty politických stran, politických hnutí a koalic.

Údaje o počtu platných přednostních hlasů odevzdaných pro jednotlivé kandidáty politických stran, politických hnutí a koalic okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise využije potřebný počet nepoužitých hlasovacích lístků, které pro tento účel po ukončení hlasování výslovně jako pomocné hlasovací lístky pro sčítání přednostních hlasů označil předseda okrskové volební komise za přítomnosti členů okrskové volební komise nebo předseda zvláštní okrskové volební komise za přítomnosti členů zvláštní okrskové volební komise.

Pokud využije okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise pro vyhotovení zápisu o průběhu a výsledku hlasování, popřípadě i pro vyhotovení údajů na technickém nosiči počítač, je povinna využít programové vybavení dodané Českým statistickým úřadem. Zápis o průběhu a výsledku hlasování předseda okrskové volební komise nebo pověřený člen okrskové volební komise podepíše a poté předá

1 stejnopis zápisu o průběhu a výsledku hlasování, popřípadě i výsledek hlasování na technickém nosiči neprodleně Českému statistickému úřadu na pracovišti u pověřeného obecního úřadu. Po podepsání tohoto zápisu o průběhu a výsledku hlasování ve zvláštním volebním okrsku předseda zvláštní okrskové volební komise nebo pověřený člen zvláštní okrskové volební komise zašle 1 výtisk zápisu o průběhu a výsledku hlasování pomocí přenosové techniky nebo popřípadě i pomocí výpočetní techniky neprodleně Českému statistickému úřadu prostřednictvím pracoviště Českého statistického úřadu u Ministerstva zahraničních věcí.

Předseda okrskové volební komise nebo pověřený člen okrskové volební komise nebo předseda zvláštní okrskové volební komise nebo pověřený člen zvláštní okrskové volební komise obdrží, po převzetí zápisu o průběhu a výsledku hlasování do dalšího zpracování, písemný doklad ve formě počítačové sestavy osvědčující, že výsledek hlasování ve volebním okrsku nebo ve zvláštním volebním okrsku byl do dalšího zpracování převzat bezchybně. Tento doklad obdrží předseda zvláštní okrskové volební komise nebo pověřený člen zvláštní okrskové volební komise prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí přenosovou technikou. Současně vydá pokyn Český statistický úřad, že okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise může ukončit své zasedání ve druhý den voleb. Ale tím není dotčen § 52a volebního zákona.¹⁶

Okrsková volební komise a zvláštní okrsková volební komise zapečetí stejnopis zápisu o průběhu a výsledku hlasování, odevzdané hlasovací lístky a úřední obálky, odevzdané voličské průkazy, výpis ze stálých seznamů, výpis ze zvláštních seznamů, doklad o převzetí výsledku hlasování do dalšího zpracování a případný zápis o kontrole provedené krajským nebo pověřeným obecním úřadem. Tyto uvedené dokumenty okrsková volební komise předá spolu s ostatní volební dokumentací do úschovy obecnímu úřadu. Zvláštní okrsková volební komise uvedené dokumenty odevzdá zastupitelskému úřadu, který je odešle spolu s ostatní volební dokumentací prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí Úřadu městské části Prahy 1.

Český statistický úřad zjišťuje výsledky ve volebním kraji na pracovišti u krajského úřadu. Zde převezme výsledky hlasování za všechny územně příslušné volební okrsky, popřípadě zvláštní volební okrsky, ze kterých byly předány zápisy

¹⁶ Činnost okrskové volební komise a zvláštní okrskové volební komise při volbách do Poslanecké sněmovny je ukončena patnáctým dnem po vyhlášení výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Státní volební komisí.

o průběhu a výsledcích hlasování jak bylo uvedeno výše a zpracuje výsledek voleb ve volebním kraji.

Ve dvojím stejnopise vyhotoví Český statistický úřad zápis o výsledku voleb ve volebním kraji. Ten následně předá neprodleně krajskému úřadu. Zápis o výsledku voleb ve volebním kraji obsahuje počet volebních okrsků ve volebním kraji, popřípadě počet zvláštních volebních okrsků a počet okrskových volebních komisí, popřípadě počet zvláštních okrskových volebních komisí, které předaly výsledek hlasování. Dále pak celkový počet voličů ve volebním kraji, kterým byly vydány úřední obálky. Rovněž se v zápisu uvede celkový počet osob ve volebním kraji zapsaných ve výpisech ze stálých seznamů a ze zvláštních seznamů. Dalším údajem zápisu o výsledku voleb je počet odevzdaných úředních obálek za volební kraj celkem. Taktéž celkový počet platných hlasů odevzdaných ve volebním kraji pro jednotlivé politické strany, politická hnutí nebo koalice a celkový počet platných hlasů ve volebním kraji a počet přednostních hlasů pro jednotlivé kandidáty.

Zápis o výsledku voleb ve volebním kraji podepisuje:

- a) ředitel krajského úřadu
- b) zaměstnanec kraje zařazený do krajského úřadu
- c) zaměstnanec Českého statistického úřadu

Když dojde k podepsání obou stejnopisů, předá krajský úřad 1 stejnopis zápisu o výsledku voleb ve volebním kraji neprodleně Českému statistickému úřadu. Druhý stejnopis zápisu a ostatní volební dokumentaci uschová.

Český statistický úřad na základě výsledků hlasování převzatých z volebních okrsků a zvláštních volebních okrsků u pověřených obecních úřadů zjistí celkový počet platných hlasů, které byly ve všech volebních krajích odevzdány pro všechny politické strany, politická hnutí a koalice, a vydělí ho počtem poslanců (200). Takto vypočtené číslo a zaokrouhlené na jednotky se nazývá republikovým mandátovým číslem. Republikovým mandátovým číslem se dělí celkový počet platných hlasů odevzdaných v každém volebním kraji. Výsledkem takto vypočteného čísla je počet mandátů, kteří připadají jednotlivým volebním krajům. Pokud se takto nerozdělily všechny mandáty, tak zbylé mandáty připadnou postupně volebním krajům, které vykazují největší zbytek dělení. Jestliže nastane rovnost zbytků, rozhoduje los.

Podle výše uvedeného zjistíme kolik se v každém volebním kraji rozděluje poslaneckých křesel. Poté je povinností zjistit, které politické strany, hnutí a koalice vůbec do skrutinia¹⁷ postoupí. Platná právní úprava pro volby do poslanecké sněmovny stanoví v § 49 volebního zákona tzv. „uzavírací klauzuli“. Z toho plyne, že se při dalším zjišťování volebních výsledků a přidělování mandátů nepřihlíží k politickým stranám, politickým hnutím ani koalicím a hlasům pro ně odevzdaných, které získaly v celostátním měřítku ve volbách méně než 5 % odevzdaných platných hlasů (u koalice méně než 10 %, 15 %, 20 %, podle toho zda je koalice složena ze 2, 3, 4 a více politických stran, popřípadě politických hnutí). Dle zákona stanovených podmínek může Český statistický úřad tyto hranice zmírnit, a to dle § 49 odst. 3 volebního zákona. Pokud politické strany, politická hnutí a koalice vyhověly podmínkám, postupují do skrutinia, kde se počet platných hlasů pro každou z politických stran, politických hnutí a koalic v rámci každého volebního kraje postupně dělí čísly 1; 2; 3 a dále vždy číslem o 1 vyšším (klasická D'Hontova formule). Všechny podíly se pak seřadí sestupně podle velikosti a uvede se seznam tolika podílů, kolik mandátů volebnímu kraji připadlo.

Dle § 50 volebního zákona se za každý takový podíl politické straně, politickému hnutí nebo koalici přikáže 1 mandát. V rámci jednotlivých politických stran, politických hnutí a koalic obdrží mandáty straně přikázané kandidáti podle pořadí, jak jsou uvedeni na hlasovacím lístku. Při závěrečném přerozdělování mandátů je třeba ještě zohlednit preferenční hlasy kandidátů. První obdrží mandát ten kandidát, který získal počet přednostních hlasů, jež činí nejméně 7 % z celkového počtu platných hlasů odevzdaných pro politickou stranu, politické hnutí nebo koalici v rámci volebního kraje. Pokud se stalo, že je takto úspěšných kandidátů více, rozhoduje počet preferencí (v případě rovnosti přednostních hlasů je rozhodující pořadí na hlasovacím lístku). V případě opačném obdrží mandáty přikázané ve skrutiniu politické straně, politickému hnutí nebo koalici kandidáti podle pořadí, v němž jsou uvedeni na hlasovacím lístku. Náhradníky se stávají nezvolení kandidáti politických stran, politických hnutí a koalic, které v rámci volebního kraje získaly alespoň 1 mandát. Pro stanovení pořadí náhradníků v rámci těchto politických stran, politických hnutí a koalic se postupuje obdobně jako při přidělování mandátů.

Státní volební komise po provedení skrutinia vyhotoví z údajů předaných Českým statistickým úřadem zápis o výsledku voleb. Tento zápis jsou povinni podepsat

¹⁷ Skrutinium – sčítání hlasů při volbách. (cit. 1.3.2007). Dostupné na WWW:< <http://www.slovník-cizich-slov.cz/?action=vyhledavani&text=skrutinium>>.

všichni členové Státní volební komise. Jestliže některý z členů tuto povinnost odepře, je povinen uvést důvody, které ho k tomuto kroku vedly. Obsahem zápisu Státní volební komise je celkový počet osob zapsaných ve výpisech ze stálých seznamů a ze zvláštních seznamů. Dále pak celkový počet voličů, kterým byly vydány úřední obálky. Dalším údajem je počet platných hlasů odevzdaných pro každou politickou stranu, politické hnutí a koalici zvlášť a pro jednotlivé kraje zvlášť. Uvádí se i jména a příjmení kandidátů v členění podle politických stran, politických hnutí a koalic, kteří byli zvoleni, a kandidátů, kteří se stali náhradníky, spolu s údaji o výsledcích přednostního hlasování. Po podepsání zápisu o výsledku voleb vyhlásí a uveřejní celkové výsledky voleb Státní volební komise.

Ukončení činnosti okrskové volební komise a zvláštní okrskové volební komise při volbách do Poslanecké sněmovny vznikne uplynutím patnáctého dne po vyhlášení výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Státní volební komisí. Od uveřejnění výsledků voleb je povinna Státní volební komise vydat kandidátům zvoleným za poslance Poslanecké sněmovny do 1 měsíce osvědčení o tom, že druhým dnem voleb byli zvoleni.

Dojde-li k uprázdnění mandátu, nastoupí náhradník z kandidátní listiny, avšak ze stejné politické strany, politického hnutí nebo koalice, který je uvedený na kandidátní listině pro volbu ve volebním kraji, v němž kandidoval poslanec, jehož se uprázdnění mandátu týká, a to v pořadí podle výsledků voleb. Pokud se stane, že takový náhradník není, nastoupí náhradník téže politické strany, politického hnutí nebo koalice v pořadí podle počtu platných hlasů pro kandidátní listinu. Může nastat nerozhodnost hlasů, v tom případě rozhodne los. Není-li náhradníka téže politické strany, politického hnutí nebo koalice, zůstane mandát uprázdněn až do konce volebního období. Došlo-li k zrušení politické strany nebo politického hnutí, nesmí náhradník nastoupit a mandát zůstane uprázdněn až do konce funkčního období. Pokud se však jedná o koalici, nenastupuje ten náhradník, který byl navržen politickou stranou nebo politickým hnutím, které bylo zrušeno, a mandát získává další náhradník. Toto nastoupení náhradníka vysloví do 15 dnů Poslanecká sněmovna po dni, ve kterém zanikl poslancův mandát. Náhradník posléze obdrží osvědčení o tom, že se stal poslancem, a kterým dnem se jím stal. Po dobu pozastavení činnosti politické strany nebo politického hnutí nebo některé politické strany nebo politického hnutí tvořícího koalici náhradník nenastupuje.

Volby do Senátu:

Stejný princip je při volbách do Senátu, okrskové volební komise zahájí sčítání hlasů po uplynutí doby stanovené pro ukončení hlasování. Zvláštní okrsková komise se při těchto volbách nejmenuje, a proto tedy neplní žádné úkoly.

Předseda okrskové volební komise dá pokyn k zapečetění zbylých nepoužitých hlasovacích lístků a úředních obálek jakmile uplyne doba určená pro hlasování. Poté dá otevřít volební schránku, z níž vyjme okrsková volební komise obálky s hlasovacími lístky. Jestliže okrsková volební komise na výslovnou žádost jednotlivých voličů použila i přenosné volební schránky, tak je povinna tyto přenosné volební schránky okrsková volební komise otevřít, poté vyjmout úřední obálky s hlasovacími lístky a obsah schránek smísit. Vyloučí všechny ostatní obálky, pouze úřední obálky ponechá. Vyloučí i hlasovací lístky, které se našly bez úřední obálky a to ve volební schránce nebo přenosné volební schránce. Následně spočítá okrsková volební komise úřední obálky a porovná jejich počet se záznamy ve výpisech ze stálého seznamu a zvláštního seznamu. Po vyjmutí hlasovacích lístků z úředních obálek okrsková volební komise rozdělí hlasovací lístky podle jednotlivých kandidátů a poté je sečte. Každý člen okrskové volební komise má právo nahlížet do hlasovacích lístků. V kandidátův prospěch se počítají i takové hlasovací lístky, na kterých provedl volič některé úpravy. Předseda okrskové volební komise kontroluje správnost sčítání hlasů. Na platnost hlasovacího lístku nemá vliv poškození nebo přeložení hlasovacího lístku, ale musejí být z něj čitelné potřebné údaje. Hlasovací lístek je platný pouze pokud to potvrdí okrsková volební komise. Za neplatné hlasovací lístky se považují takové, které nejsou na předepsaném tiskopise, nejsou vloženy do úřední obálky nebo takové hlasovací lístky, které jsou přetržené. Jestliže se nachází v úřední obálce několik hlasovacích lístků, je hlas voliče neplatný.

Okrsková volební komise vyhotoví zápis o průběhu a výsledku hlasování ve dvojím stejnopise. Tento zápis jsou povinni podepsat všichni členové okrskové volební komise. Pokud však tuto povinnost některý z členů komise odepře, je nutné uvést důvody, které ho k takovému kroku vedly, v samostatné příloze patřící k zápisu. V zápise okrskové volební komise o průběhu a výsledku hlasování se uvede doba počátku a doba ukončení hlasování, eventuálně jeho přerušení či prodloužení, nebo jeho odročení s uvedením důvodů. Rovněž se uvede usnesení, která komise přijala, a jejich zdůvodnění. Dále se pak uvede stručný obsah oznámení a stížností, které byly podány okrskové volební komisi. Z dalších povinných údajů, které se v zápise uvádějí je to celkový počet osob ve volebním okrsku zapsaných do výpisu ze stálého seznamu a do

výpisu ze zvláštního seznamu. Počet voličů, kterým se vydaly úřední obálky a počet úředních obálek odevzdaných. Uvádí se i počet platných hlasů odevzdaných pro každého kandidáta a počet platných hlasů celkem pro všechny kandidáty.

Pokud okrsková volební komise využije pro vyhotovení zápisu o průběhu a výsledku hlasování počítač, a to i pro vyhotovení údajů na technickém nosiči, je povinna využít programového vybavení dodané Českým statistickým úřadem. Zápis o průběhu a výsledku hlasování předseda okrskové volební komise nebo pověřený člen okrskové volební komise podepíše a poté předá 1 stejnopis zápisu o průběhu a výsledku hlasování, popřípadě i výsledek hlasování na technickém nosiči neprodleně Českému statistickému úřadu na pracovišti u pověřeného obecního úřadu.

Následně po převzetí zápisu o průběhu a výsledku hlasování do dalšího zpracování obdrží předseda okrskové volební komise nebo pověřený člen okrskové volební komise doklad v písemný doklad ve formě počítačové sestavy osvědčující, že ve volebním okrsku byl do dalšího zpracování převzat bezchybně výsledek hlasování. Zároveň vydá Český statistický úřad pokyn, že okrsková volební komise může ukončit své zasedání ve druhý den voleb. § 77a volebního zákona¹⁸ tímto však není dotčen.

Stejnopis zápisu o průběhu a výsledku hlasování zapečetí okrsková volební komise, stejně tak odevzdané voličské průkazy, či odevzdané hlasovací lístky a úřední obálky. Zapečetí výpis ze stálých seznamů, výpis ze zvláštních seznamů, doklad o převzetí výsledku hlasování do dalšího zpracování a případný zápis o kontrole provedené krajským nebo pověřeným obecním úřadem. Veškeré tyto uvedené dokumenty předá okrsková volební komise společně s ostatní volební dokumentací do úschovy k obecnímu úřadu.

Český statistický úřad má za úkol zjistit v sídle volebního obvodu výsledky, které se nacházejí na pracovišti pověřeného obecního úřadu, kde převezme výsledky hlasování za všechny územně příslušné volební okrsky, ze kterých byly odevzdány ve stanovené lhůtě výsledky hlasování u pověřeného obecního úřadu, jak je uvedeno výše.

¹⁸ (1) Činnost okrskové volební komise při volbách do Senátu je ukončena patnáctým dnem po vyhlášení výsledků voleb do Senátu Státní volební komisí.

(2) Činnost okrskové volební komise, jejíž působnost se vztahuje k volebnímu obvodu, v němž byl podán návrh na neplatnost hlasování, návrh na neplatnost voleb nebo návrh na neplatnost volby kandidáta (§ 87), končí a) dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu v případě, že návrh byl soudem zamítnut, b) patnáctým dnem po dodatečném hlasování v případě, že návrh byl soudem shledán oprávněným a opakuje se v rámci volebního procesu pouze hlasování, c) dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu v případě, že návrh byl soudem shledán oprávněným a opakuje se celý volební proces.

Následně zpracuje výsledky voleb ve volebním obvodu a vyhotoví ve dvojím stejnopise zápis o výsledku voleb ve volebním obvodu a předá ho neprodleně pověřenému obecnímu úřadu v sídle volebního obvodu. Povinnými údaji, které se uvádějí v zápise o výsledku voleb ve volebním obvodu jsou; celkový počet osob ve volebním obvodu zapsaných ve výpisech ze stálých seznamů a ze zvláštních seznamů, počet volebních okrsků ve volebním obvodu a počet okrskových volebních komisí, které předaly výsledek hlasování. Dále pak celkový počet voličů ve volebním obvodu, kterým úřední obálky byly vydány a počet odevzdaných úředních obálek za volební obvod celkem. Z dalších povinných údajů je to celkový počet platných hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro všechny kandidáty. Uvádí se i pořadí kandidátů podle počtu získaných platných hlasů. Dále pak počet těchto hlasů a údaj o jejich procentu vypočtený jako podíl na celkovém počtu platných hlasů ve volebním obvodu. Pokud je stejný počet hlasů, rozhoduje los. Dle § 75 volebního zákona se uvádí jméno a příjmení zvoleného kandidáta, tj. kandidáta, který obdržel nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů.

Zápis o výsledku voleb ve volebním obvodu podepisuje:

- a) starosta obce s pověřeným obecním úřadem ve volebním obvodu
- b) zaměstnanec obce zařazený do tohoto úřadu
- c) zaměstnanec Českého statistického úřadu

Českému statistickému úřadu neprodleně po podepsání obou stejnopisů předá pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu 1 stejnopis zápisu o výsledku voleb ve volebním obvodu. Druhý stejnopis zápisu a ostatní volební dokumentaci má za úkol uschovat. Český statistický úřad předá Státní volební komisi souhrnné výsledky voleb za volební obvody.

Senátorem za volební obvod je zvolen kandidát, který obdržel nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. Pokud žádný z kandidátů potřebný počet hlasů ke zvolení nezískal, je povinen zajistit pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu, aby druhé kolo voleb bylo zahájeno šestý den po ukončení hlasování v prvním kole.

V každém volebním obvodu, ve kterém se volby konají, kandidují ve druhém kole pouze dva kandidáti, kteří se v prvním kole v konečném pořadí umístili na prvních dvou místech. Je možné, že se kandidát před druhým kolem voleb ve volebním obvodu své kandidatury vzdá nebo zemře či pozbude práva být volen, tak do druhého kola voleb postoupí kandidát, který se v prvním kole voleb v konečném pořadí umístil na třetím

místě. V takovémto případě se druhé kolo voleb koná třináctý den po ukončení hlasování v prvním kole.

Postup tisku hlasovacích lístků v druhém kole je obdobný jako při tisku hlasovacích lístků v prvním kole, pouze hlasovací lístky postupujících kandidátů jsou vytištěny na papíru jiné barvy. Pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu zašle hlasovací lístky prostřednictvím pověřených obecních úřadů starostům, kteří mají povinnost zajistit, aby hlasovací lístky byly doručeny okrskovým volebním komisím již před zahájením hlasování. Poté obdrží volič hlasovací lístky ve volební místnosti ve dnech voleb. Za zvoleného kandidáta se považuje takový, který získá ve druhém kole více odevzdaných platných hlasů. Pokud nastane případ rovnosti hlasů, rozhoduje los. Pro druhé kolo voleb platí přiměřeně ustanovení volebního zákona vztahující se na volby do Senátu.

Českým statistickým úřadem vyhlásí a uveřejní Státní volební komise celkové výsledky voleb do Senátu na základě sdělení souhrnných výsledků voleb ve volebních obvodech. Státní volební komise ukončuje činnost okrskové volební komise při volbách do Senátu patnáctým dnem po vyhlášení výsledků voleb do Senátu. Do 1 měsíce od uveřejnění výsledků voleb je povinna vydat Státní volební komise zvoleným kandidátům za senátory osvědčení o zvolení.

3.2.6 Předčasné volby, opakované volby, doplňovací volby

U voleb do Poslanecké sněmovny připadají v úvahu *předčasné volby* pouze v případě jejího rozpuštění prezidentem republiky podle čl. 35 Ústavy.¹⁹

Prezident Poslaneckou sněmovnu může rozpustit v případě že:

a) se Poslanecká sněmovna neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry.

b) nevyslovila Poslanecká sněmovna důvěru nově jmenované vládě, jejíž byl předseda jmenován prezidentem republiky na návrh předsedy Poslanecké sněmovny.

c) nebyla Poslanecká sněmovna způsobilá se usnášet po dobu delší tří měsíců, i když nebylo její zasedání přerušeno a ačkoliv byla v té době opakovaně svolána ke schůzi. Nelze Poslaneckou sněmovnu rozpustit tři měsíce před skončením jejího volebního období.

¹⁹ V roce 1998 se předčasné volby do Poslanecké sněmovny konaly na základě zvláštního ústavního zákona č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období do Poslanecké sněmovny.

d) bylo přerušeno zasedání Poslanecké sněmovny po dobu delší, než je přípustné.

Voleb do Senátu se týkají pouze *opakované volby*, které upravuje § 79 volebního zákona. Opakované volby nastanou, jestliže shledá soud opodstatněným návrh na neplatnost hlasování či neplatnost volby kandidáta, a nebo neplatnost voleb. Taktéž nastanou pokud nebyl žádný z kandidátů v prvním kole ve volebním obvodu zvolen. Tímto se tedy jedná o druhé kolo voleb. V kapitole 2.2.8. jsou podmínky druhého kola již popsány. Vyhlášení voleb je v kompetenci prezidenta republiky.

Stejně jako opakované volby tak i *doplňovací volby* připadají v úvahu pouze pro volby do Senátu. V § 80 volebního zákona je stanoveno, že pokud v průběhu volebního období zanikne z jakéhokoliv důvodu mandát senátora, je povinen vyhlásit prezident republiky doplňovací volby, a to v příslušném volebním obvodu, kde senátor byl zvolen, a určí den jejich konání tak, aby se konaly nejpozději 90 dnů poté, kdy zanikl mandát senátora. V posledním roce před uplynutím volebního období senátora se však doplňovací volby nekonají. V doplňovacích volbách je zvolen senátor pouze na zbytek volebního období, které příslušelo původně zvolenému senátoru, jehož mandát zanikl.

3.3 SOUDNÍ PŘEZKOUMÁNÍ

Rozhodnutí Krajského soudu ve věcech rozhodování o odmítnutí kandidátní listiny pro volbu do Poslanecké sněmovny a škrtnutí kandidáta na kandidátní listině probíhá za pomoci využití volební komise. Dále se rozhodování týká odmítnutí přihlášky k registraci pro volby do Senátu a stížnosti proti osvědčení o zvolení poslancem nebo senátorem. Pokud se jedná o rozhodnutí soudu, tak nejsou přípustné opravné prostředky. Je ale možnost obrátit se na Ústavní soud ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d), kdy Ústavní soud rozhoduje ve věci ústavní stížnosti týkající se pravomocného rozhodnutí či jiného zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod, dále pak ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. e), týkající se opravného prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance či senátora a dle čl. 87 odst. 1 písm. j) o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí, které se týká činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony²⁰.

²⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, (Ústava ČR), čl. 87 odst. 1 písm. d), e), j), ve znění ústavního zákona 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu se týká ve věci podání návrhu na neplatnost volby kandidáta do Poslanecké sněmovny, které se může domáhat každý občan zapsaný do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen. Tak může učinit i každá politická strana, politické hnutí nebo koalice, jejíž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována. Tento návrh je ovšem třeba podat nejpozději 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb Státní volební komisí.

Navrhovatel může podat návrh na neplatnost voleb, neplatnost volby kandidáta, či neplatnost hlasování, jestliže má zato, že došlo k porušení ustanovení tohoto zákona takovým způsobem, který mohl ovlivnit výsledky hlasování, respektive výsledek volby tohoto kandidáta.

4 PRŮBĚH A VÝSLEDKY VOLEB V JIHOČESKÉM KRAJI

Průběh a výsledky voleb za rok 2006

Předvolební kampaň politických stran za rok 2006 byla z pohledu komentátorů velmi často označována přísnou kritikou, a to jako doposud nejtvrdší a také nejspinavější, od vzniku samostatné České republiky. Lze zařadit mezi zásadní rysy kampaně mj. vzestup preferencí Strany zelených, či kolísání preferencí strany KDU-ČSL, a posléze negativní kampaně vedené proti stranám ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL. V neposlední řadě se objevily i billboardy strany ČSSD, které v negativním smyslu parafrázovaly volební hesla strany ODS. Dokonce si za tímto účelem strana ČSSD zaregistrovala volební symbol ODS „minus“. Pro zajímavost uvádím, že se jednalo o modrou turistickou značku. Tyto kampaně byly samozřejmě vnímány komentátory jako nový fenomén, jelikož se jednalo o politický boj s jednostranně negativním zaměřením vůči konkurenci. V průběhu předvolební kampaně za rok 2006 se udála další zvláštnost, která stojí za připomenutí, a to extrémní rozptyl preferencí strany KDU-ČSL, jež téměř současně prováděné průzkumy dávaly výsledky jak odpovídající dřívějším volbám (tj. 9,5 % dle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění z 20. dubna 2006), tak kolem pětiprocentní hranice pro vstup do Poslanecké sněmovny České republiky (4,9 % podle STEM z 19. dubna 2006).²¹ Výše uvedené kolísání a výsledky jednotlivých agentur mělo samozřejmě za následek vytvoření spekulací o vzniku možné manipulaci veřejným míněním a snaze o znejistění voliče lidovců.

Nakonec s celkovým počtem 1 892 475 hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny České republiky zvítězila Občanská demokratická strana. S těsným výsledkem 1 728 827 hlasů skončila jako druhá Česká strana sociálně demokratická. Na třetím místě se s 685 328 hlasy umístila Komunistická strana Čech a Moravy. A jako čtvrtá skončila Křesťanská demokratická unie - Československá strana lidová s 387 706

²¹ DANIEL KUNŠTÁT, *Stranické preference v dubnu 2006*. Centrum pro výzkum veřejného mínění. Tisková zpráva PV 60420, s. 1.

hlasy.²² Pro názornost jsou volební výsledky znázorněny v příloze I., kde jsou uvedeny v % (Graf 1.).

Průběh voleb za rok 2009

Vyhlášení volebních výsledků v roce 2006 mělo za následek rozproudění diskuzí, týkajících se předčasných voleb. Jelikož levice (KSČM a ČSSD) získala 100 křesel, tedy stejný počet jako pozdější koalice, ve složení stran ODS, KDU-ČSL a Strany zelených, došlo samozřejmě k volebnímu patu a posléze nastala politická krize. Poté nastala situace, kdy vládly strany bez vyslovené důvěry, a až dne 19. ledna 2007 získala důvěru Poslanecké sněmovny vláda ODS. Od té doby se opozice v čele se stranou ČSSD několikrát snažila vládu sesadit. Avšak nedůvěra vládě byla vyslovena až na pátý pokus dne 24. března 2009, což bylo mimochodem v době předsednictví České republiky v Radě evropské unie. Tato vládní krize byla řešena několika variantami, ale ta závěrečná vedla k dohodě mezi stranami ODS, ČSSD a Stranou zelených na úřednické vládě, v jejíž čele stanul Jan Fischer. Na danou skutečnost reagovala většinou s kladnými ohlasy odborná i laická veřejnost, která si působení úřednické vlády Jana Fischera chválí, jelikož plní slib daný stranám ODS, ČSSD a Straně zelených a nečiní před předčasnými sněmovními volbami zásadní změny.

Podobně jako v roce 1998 budou předčasné volby umožněny ústavním zákonem zkracujícím volební období.²³ Ten byl schválen 13. května 2009 Poslaneckou sněmovnou, poté schválen Senátem 28. května 2009 a následně 15. června 2009 podepsán prezidentem. Tento zákon určil jako nejzazší termín voleb 15. října 2009. Současně však došlo ke zkrácení termínu pro vypsání a organizaci voleb. Tím byly kandidující politické strany a hnutí povinni předložit kandidátní listiny místo 66 dní, již 44 dní pře začátkem voleb, což bylo 26. srpna 2009. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pro rok 2009 se měly uskutečnit v pátek 9. října 2009 a 10. října 2009. Mělo se jednat o předčasné volby, které zkrátí páté volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Avšak ústavní soudci byli nuceni zrušit ústavní zákon o předčasném rozpuštění sněmovny měsíc před plánovaným termínem, tj. 10. září 2009, jelikož došlo k předložení stížnosti poslance Miloše

²² *Volební výsledky* [online]. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02. - 03.06.2006. [cit. 23. dubna 2009]. Dostupný na WWW: <<http://www.volby.cz/plsúps2006/ps2?xjazyk=CZ>>.

²³ V roce 1998 se předčasné volby do Poslanecké sněmovny konaly na základě zvláštního ústavního zákona č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období do Poslanecké sněmovny.

Melčáka.²⁴ Jelikož došlo k předvolebním kampaním, kde byly vynaloženy veliké sumy peněz, samozřejmě strany hledaly nejbližší možný termín, k uskutečnění voleb. Ten posléze stanovily na 6. listopadu 2009 a 7. listopadu 2009. Bohužel nikdo nepředpokládal, že strana ČSSD tento termín nepodpoří. Krok strany ČSSD má za následek uskutečnění se řádných voleb nejdříve 7. května 2010 a 8. května 2010 a nejpozději 28. května 2010 a 29. května 2010.

Ke zkrácení volebního období je možné dospět pouze přijetím jednorázového ústavního zákona č. 195/2009 Sb., o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny. Ale ústavní soudci odložili výkon rozhodnutí prezidenta České republiky Václava Klause, vyhlásit předčasné volby na výše uvedený termín. Předčasné volby, které si ústavním zákonem odhlasovala Poslanecká sněmovna, se tak zatím odložily na neurčito. Nový termín voleb bude možno stanovit až na základě konečného rozhodnutí Ústavního soudu.

V Tab. 2, která je uvedena v příloze III., je znázorněn vývoj předvolebních preferencí v čase. Jedná se o výzkumy různých agentur s různou metodikou, z čehož plyne, že výsledky nejsou vzájemně porovnatelné.

²⁴ *Deník politika* [online]. Volby do Poslanecké sněmovny 2009 [cit. 20. prosince 2009]. Dostupný na WWW: <<http://www.denikpolitika.cz/volby-do-poslanecke-snemovny-2010>>.

5 BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA VE VOLEBNÍCH PROGRAMECH POLITICKÝCH STRAN V JIHOČESKÉM KRAJI

Bezpečnostní politika

*„Bezpečnostní politika je souhrn opatření a kroků za účelem prevence a eliminace hrozeb a z nich vyplývajících rizik s cílem zajistit vnitřní a vnější bezpečnost, obranu a ochranu občanů a státu. Bezpečnostní politika se provádí pomocí zahraniční, obranné a hospodářské politiky a politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejné informovanosti“.*²⁵

Vláda ČR schválila dne 10. prosince 2003 novelizovanou Bezpečnostní strategii ČR. Jedná se o základní koncepční dokument vytvořený za koordinačního úsilí MZV ČR. Tento dokument vznikl jako vládní dokument zpracovaný na principu nadstranickosti ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR. Obsahem tohoto dokumentu jsou nejdůležitější principy bezpečnostní politiky ČR. Ke klíčovým navazujícím dokumentům k této strategii patří např. Vojenská strategie ČR a Koncepce zahraniční politiky ČR.

Bezpečnostní strategie státu

*„Bezpečnostní strategie ČR chápe pojem bezpečnost jako žádoucí stav, kdy jsou na nejnižší míru snížena rizika pro ČR plynoucí z hrozeb vůči: obyvatelstvu, svrchovanosti a územní celistvosti, demokratickému zřízení a principům právního státu, vnitřnímu pořádku, majetku, životnímu prostředí, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků a dalším definovaným zájmům“.*²⁶ Principem bezpečnosti ČR je zajištění bezpečnosti pro jednotlivce, ochranu jeho života, zdraví a majetku, a také státních institucí. Vláda ČR a orgány samosprávy na krajské a obecní úrovni v příslušném rozsahu mají za úkol zajistit suverenitu země, demokratické zřízení a principy právního státu a bezpečnost občanů.

Hlavním cílem v oblasti vnitřní politiky je formulace a realizace zásad, které směřují k ochraně demokracie státu, zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

²⁵ REKTOŘÍK, J. A KOL. *Krizový management ve veřejné správě. Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Ekopress, 2004, s. 27.

²⁶ *Bezpečnostní strategie České Republiky*. Vládní dokument zpracovaný ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR. V Praze 10.12.2003, s. 19.

ČR aktivně bojuje proti všem formám organizovaného zločinu, terorismu a nelegální migrace. Mezi hlavní priority dále řadí potlačování distribuce, prodeje a zneužití omamných a psychotropních látek, ilegálních obchodů se zbraněmi či vojenským materiálem a materiálem dvojího užití. Dále vynakládá úsilí v boji proti korupci, závažné hospodářské kriminalitě a při odhalování a postihování projevů xenofobie, rasismu a politického extremismu. Usiluje o zdokonalení opatření na ochranu a sdílení utajovaných informací.

Vláda pravidelně po dvou letech vyhodnocuje zajištění bezpečnosti ČR prostřednictvím „Zprávy o zajištění bezpečnosti ČR“. Popřípadě tuto zprávu musí vyhotovit na základě aktuální potřeby. V dané souvislosti posuzuje vývoj rizik v bezpečnostní oblasti.

Cílem obranné politiky je zajišťování svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším ohrožením. Hlavním nástrojem obranné politiky je Armáda ČR neboli ozbrojené síly, které jsou trvale připraveny bránit území ČR. Ozbrojené síly se v boji proti terorismu zaměřují na zvyšování specifických schopností a účinnosti vojenského zpravodajství a dále se budou specializovat ve výstavbě jednotek a schopností v oblasti ochrany před zbraněmi hromadného ničení, jež budou plnit v rámci NATO vedoucí roli.

V Bezpečnostní strategii se skloňují v souvislosti s bezpečnostním prostředím dva základní pojmy a to hrozba a riziko. Hrozbou se rozumí jakýkoli fenomén, který má schopnost poškodit zájmy a hodnoty ČR. Rizikem se rozumí pravděpodobný vznik události, kterou ČR považuje z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Bohužel se bezpečnostní situace na globální úrovni zhoršila. Avšak z hodnocení hrozeb plyne, že ve střednědobém výhledu není pravděpodobnost masivního vojenského útoku. Kde ovšem riziko roste je v informačních, komunikačních a elektronických systémech. Taktéž u teroristických útocích. Až nepříjemně vysoké je riziko korupce, které může přerůst do takových rozměrů, které budou významně poškozovat zájmy ČR. Zbraně hromadného ničení jsou globální hrozbou, tudíž i Česká republika si uvědomila nebezpečí, které číhá v této podobě a vyvstala nutnost hledání způsobu, jak zajistit bezpečnost své země pro případ ohrožení ZHN či konvenčními zbraněmi za využití jejich různých nosičů.

Vzniku hrozby lze přisoudit prohlubující se nerovnováhu mezi Severem a Jihem, kde dochází k nespokojenosti s životními podmínkami a následné migraci, mnohdy ilegální, vzniku extremismu a terorismu. Nesmí se opomenout ani riziko vzniku ekologických havárií či průmyslových havárií.

Ve své práci představuji 4 politické strany, které jsou zastoupeny v zastupitelstvu Jihočeského kraje a jejich volební program do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pro rok 2009. (Graf 2). Zaměřuji se na rozbor priorit v bezpečnostní problematice jednotlivých parlamentních stran jak z hlediska celostátního tak především z hlediska situace v Jihočeském kraji. Východiskem budou volební programy Občanské demokratické strany (ODS), České strany sociálně demokratické (ČSSD), Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM) a Křesťansko- demokratické unie - Československé strany Lidové (KDU-ČSL), s nimiž šly tyto strany do parlamentních voleb v roce 2006.

5.1. ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ, ČSSD

Pro dané téma jsem použila volební program nazvaný „Oranžové knihy“, které se věnují postojům a cílům strany v jednotlivých rezortních oblastech a nastiňují řešení daných problémů. Tyto knihy vypracovali stínoví ministři a jejich týmy, kterou jsou složené z odborných komisí ČSSD.

Vnější bezpečnost - zahraniční politika

Dle mínění strany ČSSD došlo ke zhoršení pozice ČR v EU, dále pak k absenci koncepce zahraniční politiky a podcenění mezinárodních organizací (OSN). Proto strana navrhuje plně využít členství ČR v EU a NATO a posílit vliv ČR v EU. Z dalších priorit o kterých píše „Oranžová kniha“ a strana ČSSD je připravena jim dostát, jsou vytvoření solidární a sebevědomé evropské politiky ČR a vynaložit úsilí o odzbrojení a kontrolu zbrojení. Podpoří rozšiřování EU a nepodpoří další rozšiřování NATO.

Vnější bezpečnost - obrana

„ČSSD se staví za to, aby ČR jako člen EU usilovala o další koordinaci a propojení bezpečnostních struktur a kapacit NATO a EU, aby nedocházelo k duplicitě v činnosti a vytváření struktur obou organizací. Tím se vytvoří předpoklady pro účinnou společnou evropskou bezpečnostní a obranou politiku.“²⁷

Obranná a bezpečnostní politika musí mít jasnou vizi, jasné priority a cíle, proto bude koncipována s dlouhodobým výhledem minimálně deseti let. Tento koncept zajistí definici cílů, nástrojů a prostředků potřebných pro jejich dosažení.

²⁷ *Oranžová kniha o obranné politice* [online]. Dlouhodobý program ČSSD. Připravila oper. skup. stínového ministra obrany. V Praze dne 4. května 2009 [cit. 14. října 2009]. Předkládá stínový ministr JUDr. Petr Hulinský, Ph.D., s. 2. Dostupný z WWW: <http://www.cssd.cz/soubory/ke-stazeni/dokumenty/oranzove_knihy/obrana.pdf>.

Zajištění bezpečnosti ČR vidí strana ČSSD ve členství v Organizaci severoatlantické smlouvy, proto podpoří ČR v aktivní a samostatné politice v rámci NATO, kde bude hájit národní i euroatlantické zájmy. Při tvorbě strategických dokumentů pro řízení v oblasti bezpečnosti a obrany je zapotřebí vycházet zejména ze Strategické koncepce NATO, Lisabonské smlouvy a novelizované Evropské bezpečnostní strategie. Ministerstvo obrany a Ministerstvo zahraničních věcí musí docílit těsnějšího propojení při vytváření a implementaci obranné politiky ČR. Dále je potřeba zvýšit účinnost civilního řízení, demokratické kontroly ozbrojených sil, systémových specializovaných prvků vnitřní kontroly a vytvoření podmínek pro efektivní potírání korupce a jiných forem kriminálního jednání v resortu ministerstva obrany. Finanční prostředky na obranu země se musejí vynakládat efektivně a musí vycházet z reálných možností státu.

Vnitřní bezpečnost

„Zákon o vnitřní bezpečnosti bude zastřešující, sjednocující normou, která stanoví práva a povinnosti fyzických a právnických osob a orgánu veřejné moci při zajišťování bezpečnosti státu, stanoví působnost ústředního krizového štábu při prevenci a řešení krizových situací, bude řešit problematiku ochrany kritické infrastruktury a pravidla řízení bezpečnosti pro stát životně důležitých informačních systémů, pravidla komplexní ochrany informací ve veřejných institucích a stanoví pravidla poskytování soukromých bezpečnostních služeb, jakož i možnosti výkonu dobrovolnické služby v oblasti ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti.“²⁸

V rámci reformy PČR je považována za primární úkol v „Oranžové knize“ stabilizace policejního sboru a výchova nových odborníků. Tato reforma se bude týkat vzniku 14 krajských ředitelství. Dále klade důraz na boj proti obecné, organizované a hospodářské kriminalitě. Je zapotřebí kriminalitě předcházet a pomáhat obětem. K tomu bude ze zabavených prostředků pachatelů trestné činnosti vytvořen zvláštní fond, z kterého následně budou financovány projekty vytvořené za účelem prevence kriminality a vypláceny příspěvky obětem trestných činů. Strana ČSSD se bude snažit zamezit korupci, a to odhalováním, vyšetřováním a dokazováním korupčního jednání. Bohužel v současné době není řešena otázka ochrany osob a majetku ve zdravotnictví. Toho si je výše uvedená strana vědoma a je připravena zjednat nápravu formou zvýšení

²⁸ *Oranžová kniha ČSSD o Ministerstvu vnitra a bezpečnostní problematice* [online]. Připravila odborná komise ÚVV. Předseda Bezpečnostní komise ČSSD JUDr. Jeroným Tejc. V Praze dne 27. 2. 2009 [cit. 16. listopadu 2009]. Předkládá stínový ministr Mgr. František Bublan., s. 3. Dostupný z WWW: <<http://www.cssd.cz/soubory/ke-stazeni/dokumenty/oranzove-knihy/vnitro.pdf>>.

kvality fyzické ostrahy, systémových a režimových opatření a technické obrany. V boji proti extremismu vytvoří samostatný útvar, odborná pracoviště a podpoří zpravodajské služby a spolupráci s občanskými sdruženími. Zpravodajské služby nemají výkonnou pravomoc a nejsou vázány na IZS v případě teroristického útoku, proto se daný problém musí neprodleně řešit. Nehrozí bezprostřední riziko teroristického útoku, ale ČR by měla být schopna okamžitě zareagovat. Proto vymezení působnosti jednotlivých složek v boji proti terorismu. Dále vytvoří protiteroristické centrum, napojené na mezinárodní instituce a bezpečnostní služby. Na území ČR je zapotřebí zvýšit a zkvalitnit pobytové kontroly cizinců. K tomu zpřísnit legislativní normy za porušování pobytového režimu a protiprávního zaměstnávání ilegálních přistěhovalců.

5.2 OBČANSKÁ DEMOKRATICKÁ STRANA, ODS

Ve volebním programu této liberálně- konzervativní strany nazvaném Modrá šance je věnována pozornost oběma hlavními aspekty fenoménu bezpečnosti - tj. bezpečnosti vnější a vnitřní.

Vnější bezpečnost - zahraniční politika

Zároveň se poukazuje na skutečnost, která je v důsledku procesu globalizace stále zřetelnější a z ní vyplývající závěry se vyznačují stále vyšším stupněm naléhavosti, pokud se týče způsobu jejich uplatňování. Míněna je stále větší propojenost současného světa, která má za následek, že nebezpečné jevy jako je terorismus, organizovaný zločin, obchod se zbraněmi, obchod s drogami apod. stále snadněji překračují hranice států. Ve volebním programu ODS z roku 2006 zvaném Modrá šance se k tomu v kapitole věnované současným bezpečnostním rizikům říká: „*Po konci bipolárního světa se nejzávažnějším ohrožením pro náš civilizační okruh (vedle jiných forem organizovaného zločinu) stal mezinárodní terorismus, zaměřený proti modernímu, liberálnímu a demokratickému pojetí západní společnosti*“.²⁹ Rozptýlený charakter mezinárodního terorismu činí boj proti němu mimořádně obtížným. Při přímém ozbrojeném střetu s fenoménem terorismu většinou nelze využít doposud známé a používané metody vedení války. Dosavadní systém mezinárodního práva současně neumožňuje a neusnadňuje účinný postih teroristických aktivit. Prevence teroru (kontroly, nové druhy identifikace, restrikce pohybu osob atd.) zase může lehce přesáhnout do soukromé sféry osobních svobod občanů.

²⁹ *Volební program ODS 2006 Modrá šance*. Vydala Hlavní kancelář ODS, Jánský vršek 323/13, Praha 1. 2.2 Charakteristika současného mezinárodního prostředí, odst. C) Změna a rozptýlení bezpečnostních rizik, s. 216.

Vnější bezpečnost - obrana

Zásadou obranné politiky je princip přiměřenosti věrohodného odstrašení a akceptace přijatelných rizik. ODS ve svém programu upozorňuje na to, že jako žádná jiná země tak ani Česká republika není schopna eliminovat všechny potenciální hrozby. V současné době není vysoká pravděpodobnost vzniku globálního nebo většího regionálního konfliktu na území NATO, který by vyžadoval zapojení českých ozbrojených sil (v souladu s čl. 5 Washingtonské smlouvy). Mezi další vojenské hrozby se řadí i další rozšiřování zbraní hromadného ničení a raketových technologií. K nevojenským hrozbám pro bezpečnost státu se řadí nekontrolovaná migrace, mezinárodní organizovaný zločin, terorismus, a také extremismus náboženský, etnický a politický. Stejně tak sem patří i přírodní a ekologické katastrofy. ODS ve své „Modré knize“ uvádí koncept reformy armády, ve kterém se zaměřuje na celkem 12 hlavních zásad. Upozorňuje na nutnost vytvořit rezervy pro případ škrtů výdajů na obranu. Navrhuje vnitřní strukturu výdajů 28 tis. vojáků a 4 tis. občanských zaměstnanců. Upřednostňuje malou, ale vysoce výkonnou armádu. Vojsko má být specializované, jádro bojových jednotek pozemních sil se orientuje na lehké síly a vzdušné síly jsou minimalizovány pro základní úkoly protivzdušné obrany. Dále se program věnuje rozvíjení komplexní schopnosti v obraně proti ZHN. Modelem pro formování jádra armády by měly být standardy a schopnosti NATO Response Forces. *„Rozdíl ve vojenských schopnostech ozbrojených sil USA a Velké Británie na jedné straně a ostatních armád je tak velký, že má cenu se orientovat hlavně (a možná pouze) na USA a Velkou Británii“.*³⁰ Při obranném plánování musí dle programu ODS hrát primární roli naše orientace na NATO. Posledními dvěma zásadami, navrhovanými v programu Modrá šance, je prohlubování úzké vojenské spolupráce se Slovenskem a konečně vytvoření sboru aktivních záloh.

Vnitřní bezpečnost

V předchozím textu jsem se věnovala aspektům vnější bezpečnosti, nyní přejdeme k bezpečnosti vnitřní. V programu Modrá šance se prioritám vnitřní bezpečnosti věnuje MUDr. Mgr. Ivan Langer. Mezi bezpečnostní priority se řadí terorismus, korupce, organizovaný zločin, násilná kriminalita, majetková kriminalita, výroba, prodej a distribuce drog. Dále extremismus, nelegální migrace a IZS, krizové řízení a ochrana obyvatel. Boj s mezinárodním terorismem vyžaduje kvalitní práci

³⁰ *Volební program ODS 2006 Modrá šance.* Vydala Hlavní kancelář ODS, Jánský vršek 323/13, Praha 1. 5 Navrhované zásady alternativního konceptu, Zásada č. 9, s. 69.

zpravodajských služeb a jejich spolupráci s policií. Musí dojít ke zpřísnění azylového zákonodárství a podmínek pro pobyt cizinců. ODS bude intenzivně podporovat v boji proti terorismu spolupráci s mezinárodním společenstvím. Bude se snažit zamezit korupci důsledným odhalováním, vyšetřováním a dokazováním korupčního jednání a následnou korupci sankcionovat. Za nutné považují racionální zpřísnění trestů i podmínek výkonu trestu odnětí svobody, jelikož současný trestní zákon z roku 1961 neshledal změn a podle toho je i patrné řazení hlav, kdy do sedmé hlavy spadají trestné činy proti životu a zdraví a tomuto řazení odpovídá i výše trestů za trestné činy. V boji proti výrobě, prodeji a distribuci drog bude kladen důraz na všestranný boj proti organizovaným skupinám s využitím všech forem mezinárodní spolupráce s cílem rozbít strukturu a zlikvidovat „hlavy“ těchto organizací, nikoli „malé ryby“. V demokratickém státě platí práva a povinnosti bez rozdílu pro každého, proto stát musí tvrdě a důsledně vystupovat proti všem, kteří narušují základní demokratické hodnoty. Princip v boji proti extremismu vidí ODS ve zlepšení součinnosti Policie ČR a Bezpečnostní informační služby. Nesmí se zapomenout ani na oblast prevence ve spolupráci s jinými resorty. V oblasti ochrany obyvatel je nezbytné reagovat na nová bezpečnostní rizika. Zapotřebí je bezchybné fungování základních složek IZS a krizového řízení, zavést moderní operační řízení, vytvořit podmínky pro kvalitní koordinaci a zabránit růstu byrokracie.

5.3 KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY, KSČM

Vnější bezpečnost - zahraniční politika

Za klíčovou roli v zahraniční politice strana KSČM považuje Organizaci spojených národů, její Rady bezpečnosti, Charty a další obecně závazné normy mezinárodního práva.

*„KSČM prosazuje zahraniční politiku na mírové a vzájemně výhodné spolupráci. Je proti panující aroganci síly vedoucí až k válečným zločinům“.*³¹ Je rezolutně proti agresivní politice USA a NATO, která vychází z doktríny tzv. preventivní války. Jako dlouhodobý cíl chce zrušení NATO a pozastavení členství ČR v jeho vojensko-bezpečnostních strukturách.

Zahraněční politiku chce strana KSČM otevřít široké veřejné diskusi a kontrole. Upozorňuje na úzkou spojitost otázek vnitřní a vnější bezpečnosti státu a bezpečnosti

³¹ *Volební program Komunistické strany Čech a Moravy na období 2006 - 2010* [online]. VII Svět Míru a bezpečí, s. 16 [cit. 2. prosince 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3783&item=35527>>.

občanů. Členství České republiky v Evropské unii respektuje s velkými výhradami. Perspektivu vidí v konceptu demokratizace a socializace Evropy, který se neomezuje na současné členské země EU a při jehož prosazování patří významná úloha spolupráci evropské levice. V oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky prosazuje, aby EU a její členské státy vycházely z mezinárodního práva, usilovaly o snížení všech rizik a postupnou likvidaci zbraní hromadného ničení. Dále chce zrušit vojenské základny a již další na cizích územích nebudovat. V boji proti mezinárodnímu terorismu podpoří pouze ta opatření, která budou v souladu s dokumenty OSN a mezinárodním právem. Avšak ne za podmínek, která by vedla ke zhoršení životních podmínek občanů či k omezení občanských a lidských práv.

Vnější bezpečnost - obrana

Strana KSČM chce vytvořit fungující systém branné přípravy a ochrany obyvatelstva. Zvýšit občanskou připravenost při obraně státu a ochraně lidí, majetku a přírody za vyhlášení mimořádné krizové situace. Armáda ČR tedy musí být schopná k ochraně a pomoci občanům v mimořádných situacích a schopná k ochraně státu proti vnějšímu napadení. Jednotky Armády ČR smějí být vysílány mimo území státu pouze k záchranným a humanitárním akcím.

Vnitřní bezpečnost

Základem k dosažení vnitřní bezpečnosti vidí strana KSČM ve zvýšení boje proti organizovanému zločinu a jeho spojením s organizovaným zločinem využitím Schengenské úmluvy včetně spolupráce s Interpolem, Europolem apod. Dále pak snížením obecné kriminality ve všech jejích formách, dotýkajících se zájmu občanů, života, zdraví a majetku. V boji s kriminalitou a boji s terorismem se zasadí o důslednější a rychlejší převzetí do právního řádu především dokumentů OSN, OBSE a ostatních mezinárodních organizací, které se týkají zločinnosti. Zvýší boj proti korupci, hospodářské a finanční kriminalitě zvýšením trestních sazeb. Nezapomínají ani na prevenci kriminality zapojením všech prvků bezpečnostních systémů, i nevládních organizací. V programu KSČM je dále věnovaná pozornost zajištění práce pro osoby ve výkonu trestu a jejich následnému začlenění do společnosti. Kladou důraz na ochranu a výchovu mladé generace upozorněním na rozhodnější postupy proti rasové a národnostní nesnášenlivosti, násilí, terorismu a projevům xenofobie a jejich přísnějšího trestního postihu. Berou za nutnost dobudovat IZS s úkolem zabezpečit jeho účinnou funkčnost řídicích orgánů a zkvalitnit jednotlivé složky.

5.4 KŘESŤANSKÁ A DEMOKRATICKÁ UNIE - ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ, KDU-ČSL

Dle zkušeností KDU-ČSL není možné v dnešním světě zajistit bezpečí i funkčnost výkonu spravedlnosti bez propojení s ostatními zeměmi, zejména pak těmi, které tvoří náš vlastní kontinent – Evropu. Vstupem do Evropské unie se Česká republika připojila ke společenství západních demokracií, které úspěšně trvá již 50 let. Tento krok měl a má dalekosáhlé dopady na proměnu české společnosti, ekonomiky, právního řádu apod. Bez celoevropské spolupráce není možné potírat organizovaný zločin, terorismus a ilegální imigraci, neboť tyto fenomény neznají hranic. Důležité je si uvědomit, že Evropská obranná politika si nekonkuruje s NATO, naopak je jeho doplněním.

Vnější bezpečnost - zahraniční politika

*„Jsme připraveni i nadále provádět aktivní a vyváženou zahraniční a bezpečnostní politiku, založenou na principech mezinárodního práva, vzájemného respektu, demokracie, při dodržování spojeneckých závazků a pozitivní spolupráci. Budeme usilovat o to, aby ČR i nadále hrála významnou roli v multilaterální diplomacii, v OSN a jejich specializovaných agenturách a dalších organizacích“.*³²

Strana KDU-ČSL ve svém volebním programu „Volte rozum“ podporuje transatlantické vazby, a proto prosazuje převzetí větší odpovědnosti evropských členů NATO za společnou bezpečnost. Avšak je proti evropské „emancipaci“ v rámci evropské obranné a bezpečnostní politiky, která by měla za následek oslabení NATO. Dále zastává postoj stálého podporování rozvoje demokracie a dodržování lidských práv ve světě. Proto jsou připraveni podniknout a podpořit kroky vedoucí k osvobození vězňených či mučených obyvatel pro politické a náboženské postoje nebo obyvatel, kterým jsou odpírána základní lidská práva.

Vnější bezpečnost - obrana

Bohužel ani ČR není imunní vůči hrozbám, mezi které patří zbraně hromadného ničení. Proto ve svém volebním programu upozorňují na vyvážený rozvoj všech potřebných druhů vojsk se specializací ozbrojených sil. Zde jsou myšleny pasivní sledovací systémy, ochrana proti zbraním hromadného ničení, prohloubení specializace detekce a identifikace chemických a biologických látek. V rámci úspěšné obrany státu chtějí podporovat a účastnit se mezinárodních operací v rámci NATO. Dále pak

³² *Volební program KDU-ČSL 2006 - 2010 Volte rozum* [online]. 15 Zahraniční politika, s. 83 [cit. 09. prosince 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.kdu.cz/default.asp?page=510&idr=10371&IDCI=15112>>.

nasazovat ozbrojené síly ČR při potlačování bezpečnostních rizik v rámci mezinárodních mírových operací pod záštitou OSN, NATO a EU. Za obzvlášť důležité ve svém programu strana KDU-ČSL považuje připravenost IZS ČR ve prospěch obyvatelstva, humanitárních a záchranných operacích uskutečňujících se v zahraničí.

Vnitřní bezpečnost

Každý občan ČR si přeje stát bezpečný, kde vládne svoboda, klid a právo. Ve volebním programu „Volte rozum“ strana KDU-ČSL splnění těchto přání občanů vidí zejména v reformě policie České republiky. Proto vytvořila dokument pod názvem Reforma Policie České republiky, ze dne 18. října 2005, který obsahuje 40 návrhů na vytvoření takovéto reformy. Tento dokument je zveřejněn na www.reformapolicie.cz. V boji proti terorismu a extremismu je zapotřebí kvalifikovaných zpravodajských služeb. Proto KDU-ČSL by provedla zásadní změny včetně zakotvení účinných kontrolních mechanismů jejich činnosti. Co se týká otázky recidivistů, žádá jejich úplnou izolaci od společnosti, pokud spáchá trestný či zabití opakovaně a to třikrát. Taktéž netoleruje projevy v oblastech xenofobie, rasismu a extremismu. Tyto projevy útočí na základy demokratické společnosti. Jako ostatní strany ve volebních programech tak i strana KDU-ČSL myslí na aplikaci preventivních programů, na řešení drogové problematiky, na problémy migrace. Zabývají se potíráním všech forem korupce, hospodářskou a finanční kriminalitou, stejně tak terorismem a organizovaným zločinem.

V následující tabulce jsou pro větší názornost uvedeny bezpečnostní otázky, kterými se zabývají politické strany ve svých volebních programech. (Zabývají se danou otázkou - Ano, nezabývají se danou otázkou - Ne).

Tab. 3: Analýza volebních programů politických stran, týkající se otázek bezpečnosti.

Otázky bezpečnosti, kterými se zabývají politické strany ve volebních programech				
Otázky bezpečnosti	ČSSD	ODS	KSČM	KDU-ČSL
Společenská bezpečnost	Ano	Ano	Ano	Ano
Boj proti extremismu	Ano	Ano	Ano	Ano
Boj proti korupci	Ano	Ano	Ano	Ano
Dostavba jaderné el. Temelín	Ano	Ano	Ano	Ano
Rozšíření jaderné el. Dukovany	Ne	Ano	Ne	Ne
Umístění americké základny	Ano	Ano	Ano	Ano
Lisabonská smlouva	Ano	Ano	Ano	Ano
Zkvalitnění IZS	Ano	Ano	Ano	Ano

V Tab. 3 jsem se snažila o přehledné znázornění, kterými bezpečnostními otázkami se čtyři výše uvedené politické strany zabývají. Volební výsledky stran dle mého názoru nesouvisejí s volebními sliby, jelikož, jak je vidět v Tab. 3., všechny strany se zabývají stejnými otázkami bezpečnosti a ty obdobně garantují ve svých volebních programech.

ZÁVĚR

Vyjádřením demokracie v České republice je demokratický volební systém, který umožňuje občanům aktivně se podílet na politice státu. Každý občan může politiku ovlivňovat aktivně, například vstupem do politické strany, nebo využitím svého práva volit. Volební systém obsahuje také opravné prvky, umožňující nápravu v případě neregulérnosti voleb.

Zajištění bezpečnosti občanů, ať vnější nebo vnitřní, je prvořadým úkolem státu. Politické strany se snaží ovlivňovat směřování bezpečnostní politiky tak, aby odpovídalo preferencím jejich členů a voličů. Volební programy politických stran poskytují občanům vhled do cílů a preferencí jednotlivých politických stran, včetně názorů na bezpečnostní zájmy České republiky. Realizace těchto cílů je následně samozřejmě otázkou reálných možností prosadit své předvolební sliby v rámci konkrétní politické konstelace v Parlamentu ČR.

Poslední volby, které proběhly v červnu 2006, opět rozproudily diskusi, týkající se zásadní otázky, zda by nebylo, vzhledem k riziku opakujícího se „volebního patu“ namísto změnit volební systém do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na systém většinový. Osobně si myslím, že pro zvýšení stability našeho politického prostředí by stačilo systém poměrného zastoupení v zásadě neměnit, avšak změnit sudý počet poslanců na lichý.

Přes mnohdy diametrálně odlišné postoje k zásadním politickým otázkám se jednotlivé velké politické strany, působící v Jihočeském kraji, ve svých názorech na bezpečnostní politiku liší méně, než by bylo možné očekávat. To platí v podstatě i o specifických bezpečnostních problémech Jihočeského kraje, kterými je provoz JET a nelegální migrace.

Česká republika prostřednictvím své zahraniční politiky prosazuje své zájmy navenek, přičemž usiluje o upevnování svého postavení v mezinárodním společenství. Je důležité si uvědomit, že na základě členství v Severoatlantické alianci se „těšíme“ bezpečnostním zárukám, které jsou stanoveny v Severoatlantické smlouvě. Naše členství v NATO a z něj plynoucí transatlantické vazby jsou základním pilířem obrany ČR. Z tohoto důvodu by měly podle mého názoru všechny demokratické strany v nejlepším zájmu České republiky podporovat členství ve výše uvedených svazcích za každé situace, tím mám na mysli i aktuální globální ekonomickou krizi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. CABADA, L., ŽENÍŠEK, M. Smíšené volební systémy. 1. vyd. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003, 156 s. ISBN 80-86473-44-9.
2. DANIEL KUNŠTÁT, Stranické preference v dubnu 2006, 3 s. PI 60428 Tisková zpráva.
3. FILIP, J. Volební právo pro parlamentní a obecní volby v České republice. Sešity právnické fakulty č. 42. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1993. 35 s. ISBN 80-210-0671-4.
4. GERLOCH, A. Teorie práva. 2. vyd. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2001, 300 s. ISBN 80-86473-04-X.
5. GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. Ústavní systém České republiky. 4. vyd. Praha : Prospektrum, 2002, 564 s. ISBN 80-7175-077-8.
6. KANCELÁŘ PREZIDENTA REPUBLIKY A PARLAMENT ČR. Bezpečnostní strategie České republiky. V Praze 10.12.2003, 22 s.
7. KLÍMA, K. Ústavní právo. 1. vyd. Praha : VICTORIA PUBLISHING, 1995, 225 s. ISBN 80-85865-63-7.
8. KLÍMA, K. A KOL. Praktikum českého ústavního práva. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, 584 s. ISBN 80-86898-15-6.
9. KLOKOČKA, V. Ústavní systémy evropských států. 1. vyd. Praha : Linde, 1996, 415 s. ISBN 80-7201-010-7.
10. KLOKOČKA, V. Ústavní zákony a další ústavněprávní předpisy. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1994, 220 s. ISBN 80-7179-004-4.
11. KLOKOČKA, V. Volby v pluralitních demokraciích. Praha : nakladatelství Svoboda 1968, 301 s.
12. KOL. AUTORŮ. Sborník z vědeckého semináře „Harmonizace českého právního řádu s evropským právem v resortu MV.“ I. Díl. Praha : Policejní akademie ČR, 2000, 301 s.
13. PIKNA, B. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce). 2. vyd. Praha : Linde, 2004, 471 s. ISBN 80-7201-489-7.
14. REKTOŘÍK, J. A KOL. Krizový management ve veřejné správě. Teorie a praxe. 1. vyd. Praha: nakladatelství Ekopress, 2004, 249 s. ISBN 80-86119-83-1.

15. Hlavní kancelář ODS. Modrá kniha. Modrá šance pro Českou republiku. Vydala Hlavní kancelář ODS, Jánský vršek 323/13, 118 00 Praha 1. 260 s.

Právní normy

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. (Ústava ČR), ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb.
2. Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 243/1999 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 64/2001 Sb., zákona č. 37/2002 Sb., zákona č. 171/2002 Sb., zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 62/2003 Sb., zákona č. 418/2004 Sb., zákona č. 323/2006 Sb., (volební zákon).
3. Zákon č. 130/2000 Sb. O volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, v platném znění.
4. Zákon č. 491//2000 Sb. O volbách do zastupitelstev a obcí a o změně některých zákonů, v platném znění.
5. Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel).
6. Zákon č. 62/2003 Sb. O volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, v platném znění.
7. Zákon č. 22/2004 Sb. O místním referendu a o změně některých zákonů, v platném znění.

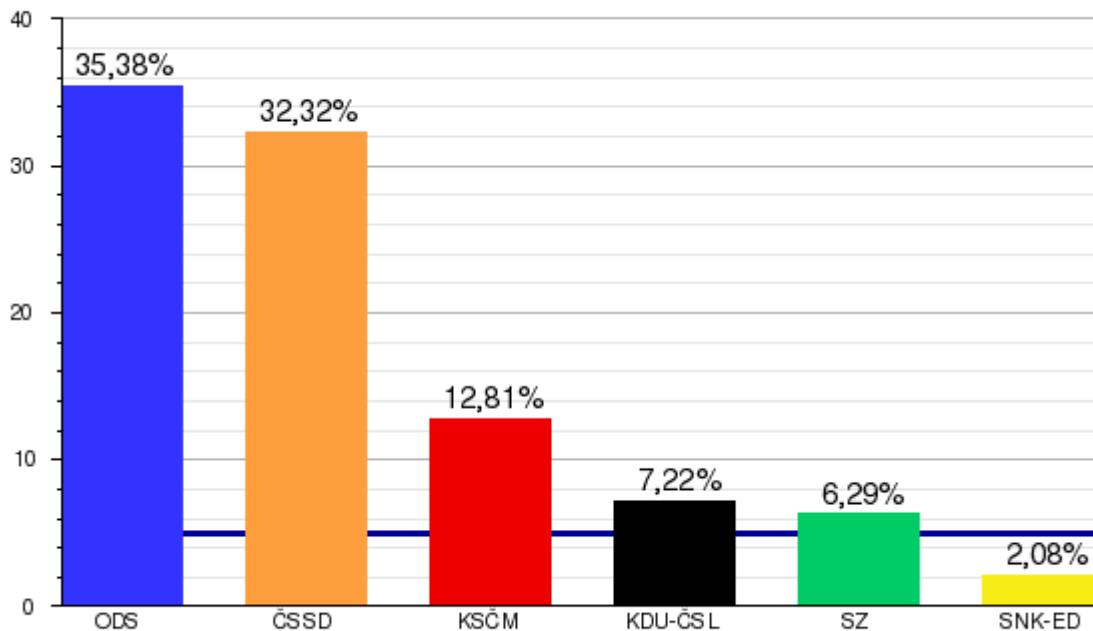
Elektronické zdroje

1. Deník politika [online]. Volby do Poslanecké sněmovny 2009 [cit. 20. prosince 2009]. Dostupný z <<http://www.denikpolitika.cz/volby-do-poslanecke-snemovny-2010>>.
2. Oranžová kniha ČSSD o obranné politice [online]. Dlouhodobý program ČSSD. Připravila oper. skup. stínového ministra obrany. V Praze dne 4. května 2009 [cit. 14. října 2009]. Předkládá stínový ministr JUDr. Petr Hulinský, Ph.D., 12 s. Dostupné na WWW: <<http://www.cssd.cz/dokumenty/oranzove-knihy>>.
3. Oranžová kniha ČSSD o Ministerstvu vnitra a bezpečnostní problematice [online]. Připravila odborná komise ÚVV. Předseda Bezpečnostní komise ČSSD JUDr. Jeroným Tejc. V Praze dne 27.2.2009 [cit. 16. listopadu 2009]. Předkládá

- stínový ministr Mgr. František Bublan., 10 s. Dostupné na WWW: <<http://www.cssd.cz/soubory/ke-stazeni/dokumenty/oranzove-knihy/vnitro.pdf>>.
4. Usnesení předsednictva ČNR 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny Základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky [online], čl. 3. odst. 1), 2), 3). [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/>>.
 5. Volební program KDU-ČSL 2006 - 2010 [online]. Volte rozum. 15 Zahraniční politika, 86 s. Ústřední kancelář KDU-ČSL, Karlovo nám. 5, 128 01 Praha 2. [cit. 9. prosince 2009]. Dostupný na WWW: <<http://www.kdu.cz/default.asp?page=510&idr=10371&IDCI=15112>>.
 6. Volební program Komunistické strany Čech a Moravy na období 2006 - 2010 [online]. VII Svět Míru a bezpečí, 19 s. [cit. 2. prosince 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3783&item=35527>>.
 7. Volební výsledky [online]. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006 [cit. 23. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>>.

PŘÍLOHY

I. Graf 1. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2006

Zdroj: Český statistický úřad Volební účast: 64,47 %

Ostatní strany získaly méně než 1 %.

Počet získaných mandátů

1. Občanská demokratická strana – 81 mandátů
2. Česká strana sociálně demokratická – 74 mandátů
3. Komunistická strana Čech a Moravy – 26 mandátů
4. Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová – 13 mandátů
5. Strana zelených – 6 mandátů

II. Tab. 1: Volební výsledky politických stran podle krajů za rok 2006

Volební výsledky stran podle krajů za rok 2006 (%)				
	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL
Praha	48.32	23.29	7.90	4.84
Středočeský kraj	39.19	30.74	12.89	4.87
Jihočeský kraj	36.69	30.47	13.36	8.18
Plzeňský kraj	36.46	31.69	14.03	5.65
Karlovarský kraj	35.87	32.73	14.82	3.44
Ústecký kraj	34.78	35.46	16.05	2.23
Liberecký kraj	38.81	29.31	11.51	4.23
Královéhradecký kraj	37.66	30.14	11.52	6.72
Pardubický kraj	33.26	32.95	12.39	8.77
Kraj Vysočina	27.67	35.35	14.66	12.16
Jihomoravský kraj	30.67	32.95	13.74	11.14
Olomoucký kraj	30.29	35.44	14.86	8.26
Zlínský kraj	31.68	33.28	11.25	13.02
Moravskoslezský kraj	28.11	40.54	13.96	7.18
Česká republika	35.38	32.32	12.81	7.22

Zdroj: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps9?xjazyk=CZ>.

III. Tab. 2: Volební preference politických stran pro rok 2009 uvedených v procentech

Výzkum	ČSSD	ODS	KSČM	KDU-ČSL	SZ	TOP 09
STEM, 16.1.2009	37,7	22,5	9,9	6,5	5,8	-
Median, leden 2009	35,3	31,3	14,2	7,0	5,5	-
STEM, 13.2.2009	35,2	35,5	11,8	6,8	5,1	-
CVVM, únor 2009	27	21	11	5	4	-
Median, 10.3.2009	38,0	36,4	11,6	5,5	3,5	-
STEM, 17.3.2009	35,3	27,8	11,0	6,0	5,3	-
Median, březen 2009	36,4	33,5	10,6	8,6	3,9	-
STEM, 15. 4. 2009	35,1	27,5	10,5	4,4	5,6	-
Median, duben 2009	35,7	32,2	13,0	5,8	3,4	-
STEM, květen 2009	32,4	23,7	10,9	5,9	5,3	-
CVVM, květen 2009	25	19	10	4,5	5	-
STEM, 19.6.2009	28,2	28,3	12,8	6,2	2,7	-
CVVM, červen 2009	30	35	16	6,5	5,5	2

SANEP, červen 2009	33	30	12,5	6,2	3,8	9,5
Median, červenec 2009	34,8	31,4	11,9	7,8	2,4	6,5
CVVM, srpen 2009	33	31	13,5	5	3	9,5
SANEP, 6.8.2009	30,8	32,1	13,3	5,9	2,4	9,2
SANEP, 26.8.2009	31,4	31,6	12,8	5,4	2,5	11,1

Zdroj:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Volby_do_Poslaneck%C3%A9_sn%C4%9Bmovny_Parlametu_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky_2009>.

IV. Graf 2: Počty mandátů v Zastupitelstvu Jihočeského kraje po volbách 17.-18.10.2008

Zdroj: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1411&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1411&par[lang]=CS)>.

ABSTRAKT

Vávrová, A. *Bezpečnostní politika ve volebních programech politických stran v Jihočeském kraji : bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009, 90 s. Vedoucí bakalářské práce: Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Klíčová slova: volební právo, volební systém, systém organizace a průběh voleb v České republice, úloha politických stran ve společnosti, bezpečnostní politika, obranná politika, zahraniční politika.

Svou bakalářskou prací jsem se snažila o stručný přehled volební soustavy České republiky. Jedná se o popsání základních principů voleb, volebního práva a volebního systému České republiky. Toto téma je velice zajímavé a obsáhlé. Česká republika je stát demokratický, tedy volby probíhají na základě všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasování, kterým občané vybírají vládnoucí politiky a tím se podílejí na chodu celé země. Průběh voleb je přesně stanoven zákony a dané osoby jsou do úřadů voleni na stanovenou dobu. Vítěz voleb má právo rozhodnout ve věcech, které se dotýkají všech obyvatel. Občan neboli volič svou účastí ve volbách je schopen vyjádřit spokojenost či nespokojenost s aktuální politickou situací. Za zcela zásadní považuji volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Jejich výsledky totiž bezprostředně ovlivňují politiku naší země, a to na další příští čtyři roky.

Dále jsem se zabývala čtyřmi nejsilnějšími politickými stranami zastoupenými v zastupitelstvu Jihočeského kraje a jejich volebními programy do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, zabývajícími se mezinárodním i vnitrostátním bezpečnostním prostředím České republiky. Následným rozbořením jejich volebních programů jsem dospěla k názoru, že strany se v bezpečnostních otázkách shodují, tudíž na konečný volební výsledek nemají otázky bezpečnosti vliv.

Česká republika se aktivně zapojuje do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a v jejím rámci do Evropské bezpečnostní a obranné politiky. Vstupem do Severoatlantické aliance se Česká republika stala členem společenství, které je založeno na zásadách demokracie, osobní svobody a právního řádu. Tím jsme na sebe vzali závazek ke společnému vytvoření kolektivní obrany a zachování míru a bezpečnosti.

ABSTRACT

Vávrová, A. *Safety policy of election programmes used by political parties in the South Bohemia Region : bachelor graduation thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o.s.p., 90 p. Supervisor: Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Key words: right to vote, electoral system, organizing and process of elections in the CR, role of political parties in society

This bachelor graduation thesis presents a brief outline of the electoral system of the Czech Republic. It defines the basic electoral principles, the right to vote, and the electoral system of the Czech Republic. The subject is very interesting and extensive. The Czech Republic is a democratic country where the elections take place by virtue of a general, direct, equal, and secret right to vote. On the basis of the above mentioned suffrage, the citizens choose ruling politicians, and by means of them they participate in running of the country. The process of elections is precisely determined by the law, and politicians are elected for the fixed time. The winner of an election has the right to decide in matters which concern all the citizens. The citizens, as voters who take part in elections express their satisfaction or dissatisfaction with the current political situation. The parliamentary elections are regarded as the most significant, because their results directly influence our country's policies for the next four years.

This thesis further focuses on analysis of the four most powerful political parties present in the South Bohemian Regional Assembly. It also analyzes their election programmes created for the national Chamber of Deputies election, as concerns the international and internal security environment of the Czech Republic. Having analyzed the election programmes, I came to the conclusion that the political parties have

identical platforms in regard to security issues; therefore the security matters do not affect the final election results.

The Czech Republic actively participates in the Common Foreign and Security Policy of the EU, within the framework of European Security and Defence Policy. Having joined NATO, the Czech Republic has become a member of the association, which is based on rules of democracy, personal liberty and legal order. Thereby, we have taken on an obligation for achieving common collective defence and preserving peace and security.